

KESKIMAA TÄNÄÄN

Osuuskauppa Keskimaan vuosikertomus 2022

SISÄLLYS LUETTELO

1 KESKIMAA TÄNÄÄN

- 3 Pääkirjoitus
- 4 Avainluvut
- 5 Keskimaan vuosi
- 6 Hallinto
- 8 Hallintoväen ja henkilöstön on oltava hereillä

2 ASIAKASOMISTAJUUS

- 10 Avainluvut
- 11 S olet sinä
- 12 Omistajahyötyä kertyy monesta suunnasta
- 12 Yli puoli miljoonaa lunastettua mobiilietua
- 13 S-Biili toi palvelut asiakkaiden luokse
- 13 S-Pankin toimipiste seitsemässä toimipaikassa

3 HENKILÖSTÖ

- 15 Avainluvut
- 16 Ihmisen kokoista työelämää
- 17 92 % valmis suosittelemaan keskimaata työnantajana
- 18 Vaihtelevia ura- ja opintopolkuja
- 19 Monikulttuurisuus vahvistui
- 19 Työhyvinvoinnin johtamisessa reagoinnista ennakkointiin
- 20 Perehdyttämisessä ihan hyvä ei riitä
- 20 Superhyvät henkilöstöedut

4 MARKETKAUPPA

- 22 Avainluvut
- 23 Pidimme kiinni edullisimmista ruokakorista
- 24 Ruoan verkkokauppa kasvaa vauhdilla
- 24 Prisma-tarina alkoi Seppälästä
- 25 Tourulan ja Savelan S-marketit kasvun kärjessä
- 25 Saleissa vaihteleva vuosi
- 26 grocerant näkyy useissa myymälöissä
- 26 Sokkari kärkisijoilla kauppakeskusvertailussa
- 26 Kodin Terran tarina päättyi

5 MATKAILU

- JA RAVINTOLA**
- 28 Avainluvut
- 29 Alkuvuoden syväkyykystä ennätysmyynteihin
- 30 Viilu täyttyi saunojista, juhlijoista ja ruokailijoista
- 31 Suomen suurin Prisman ravintolamaailma
- 31 Freetime jatkaa, Bra sulkeutui
- 32 Apulaispäälliköt avuksi arkijohtamiseen
- 32 Sokos Hotellit onnellistavat asiakkaitaan

6 ABC

- 34 Avainluvut
- 34 Uuden normaalin vuosi
- 36 Kebab ohitti lehtipihvin
- 36 ABC Akatemia valmentaa moniosaajaksi
- 37 ABC-latausverkosto kasvaa ja kehittyy
- 37 Autopesu, arjen ympäristöteko
- 37 Jyväskylän helpoin vuokrauspalvelu
- 38 ABC-mobiililla 37 600 käyttäjää
- 38 Filippiiniläiskokit pelastivat ABC Viitasaaren kesän

7 VASTUULLISUUS

- 40 Avainluvut
- 41 Vastuullisuus on meissä
- 42 Ilo auttaa 2022 -lahjoitus keskisuomalaisille nuorille
- 42 70 sponsorointikohdetta
- 42 Apua Ukrainaan
- 43 Kumppanina 145 lähituottajaa
- 43 Maakuntakalaa pelastamassa
- 44 Hiilinegatiivisuus lähestyy

Kuva: Mikko Suuronen

AINA KESKISUOMALAISTEN IHMISTEN PUOLELLA

Osuuskaupan merkitys on aina korostunut vaikeina aikoina. Niin myös vuonna 2022, jota leimasivat Ukrainan sota, kiihtyvä inflaatio ja energiakriisi. Epävarmuus sekä huoli tulevaisuudesta ja toimeentulosta vaikutti tavalla tai toisella meidän jokaisen arkeen. Tällaisina aikoina toimintamme perusajatus ja arkeamme ohjaavat arvot korostuvat. Meillä Keskimaalla on ihminen aina etusijalla.

ASIAKASOMISTAJALLE PAREMPI KUMPPANI

Asiakasomistajillemme onnistuimme olemaan vuonna 2022 entistä parempi kumppani, joka tuottaa taloudellista hyötyä, helpottaa elämää ja ilahduttaa arjessa. Palvelujen käyttöön perustuvat rahana maksettavat edut ovat tärkeitä, mutta vielä tärkeämpää on, että takaamme omistajillemme edullisimman ostoskorin toimialueemme jokaisella paikkakunnalla. Viime vuonna tuotteiden sisäänostohintojen noustessa voimakkaasti tehtävä oli haastava, mutta onnistuimme pitämään hintojen nousut mahdollisimman pieninä ja edelleen parantamaan hintakilpailukykyämme kilpailijoihimme nähden. Osoituksena tästä markkinaosuutemme päivittäistavarakaupassa vahvistui, joten asiakasomistajamme selvästi luottavat meihin myös vaikeina aikoina. Tuotteiden nousseet sisäänostohinnat auttoivat merkittävästi niin elintarviketeollisuutta kuin maataloustuottajia. Esimerkiksi maataloustuottajien tuotteistaan saamat hinnat nousivat Tilastokeskuksen selvityksen mukaan vuonna 2022 keskimäärin 26 prosenttia, mikä helpotti kustannusten voimakkaasta noususta kärsiviä maatalousyrittäjiä.

Edullisimman ostoskorin lisäksi onnistuimme tuottamaan asiakasomistajillemme merkittävää omistajajhyötyä. Vuonna 2022 asiakasomistajataloutemme saivat Keskimaalta ostoksistaan rahaa takaisin keskimäärin 266 euroa.

TYÖTEKIJÄLLE PAREMPI TYÖPAIKKA

Työntekijöillemme, jokaiselle keskimaalaiselle, onnistuimme olemaan vuonna 2022 entistä parempi työpaikka. Olemme tunnetusti vakaa ja turvallinen, mutta meillä on annettavana paljon muutakin hyvää. Meillä on monenlaisia työmahdollisuuksia, mielenkiintoisia urapolkuja – ja meillä työskennellään aina yhdessä, hyvinvoinnista huolehtien, onnistumisista iloiten ja haasteellisista ajoista selvitien.

Vuoden 2022 hyvästä tuloksesta palkitsimme työntekijämme ylimääräisellä tulospalkkiolla, jo aiemmin vuoden aikana maksettujen normaalien tulospalkkioiden lisäksi. Ylimääräistä tulospalkkiota maksettiin yhteensä 1,1 miljoonaa euroa. Sen piirissä olivat kaikki koko- ja osa-aikaiset keskimaalaiset johtoryhmää lukuun ottamatta. Kokoaikaiselle työntekijälle ylimääräinen tulospalkkio toi lisätuloja noin 600 euroa ja esimerkiksi 20 tuntia viikossa työskennelleelle osa-aikaiselle työntekijälle noin 300 euroa.

Keskimaalaisten arkea helpotimme myös henkilöstöetuja parantamalla. Merkittävin muutos oli päivittäistavaroiden henkilökunta-alennuksen tuplaaminen kolmesta kuuteen prosenttiin vuoden 2023 loppuun asti.

KAIKILLA TOIMIALOILLA VILKAS VUOSI

Marketkaupassa myyntimme kasvoi hintojen nousun ansiosta. Kuluttajien varovaisuus näkyi sekä päivittäis- että käyttötavarakaupassa, tosin ilahduttava poikkeus oli Sokos-tavaratalo, jossa myynti kasvoi muuta kauppaa voimakkaammin. Ruuan verkkokaupassa jatkui voimakas kasvu edelleen: liikevaihtoa kertyi 50 % edellisvuotta enemmän. Marketkaupassa suurimmat investointimme kohdentuivat S-marketien konseptiuudistuksiin ja laajennuksiin Savelassa, Äänekoskella ja Laukaassa. Toimialalla jouduttiin tekemään myös ikäviä päätöksiä. Jouduimme lopettamaan rau-

takaupppamme Kodin Terran pitkään jatkuneen tappiollisuuden seurauksena ja Hankasalmen aseman Salen vuokrakiinteistön huonon kunnon vuoksi.

Vuonna 2022 pääsimme pitkän ajan jälkeen takaisin normiarkeen liikkumisen, tapaamisten ja tapahtumien osalta, minkä ansioista matkailu- ja ravitsemiskaupppamme palautui lähelle koronaa edeltäviä vuosia. Kesän ja syksyn aikana ravinto-loissamme rikottiin useita kuukausikohtaisia myyntiennätyksiä.

Vuoden kohokohdaksi muodostui Sataman Viilun avaus kesäkuussa. Viilu sai erittäin hyvän vastaanoton niin ravintolana ja kokousten, juhlien ja tapahtumien areenana kuin saunapaikkanakin. Kesä-joulukuussa Viilussa kävi saunomassa 14 000 asiakasta.

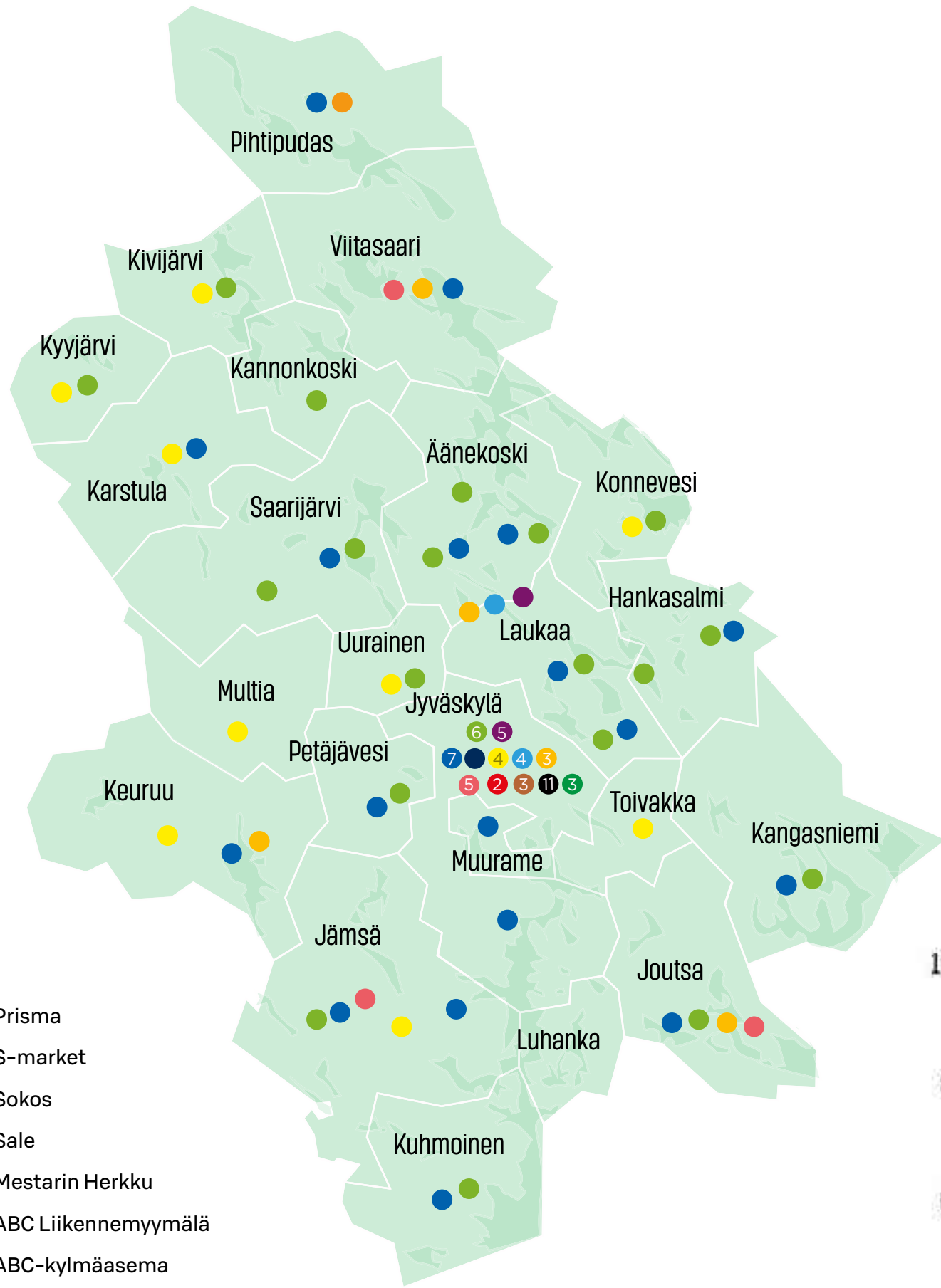
ABC-toimialalle vuosi toi mukanaan uuden aluevaltauksen sähköautojen latauspalvelujen tuottajana. Vuoden mittaan avasimme yhdeksän ABC-latausasemaa eri puolille Keski-Suomea.

PRISMA SYNTYI SEPPÄLÄSSÄ

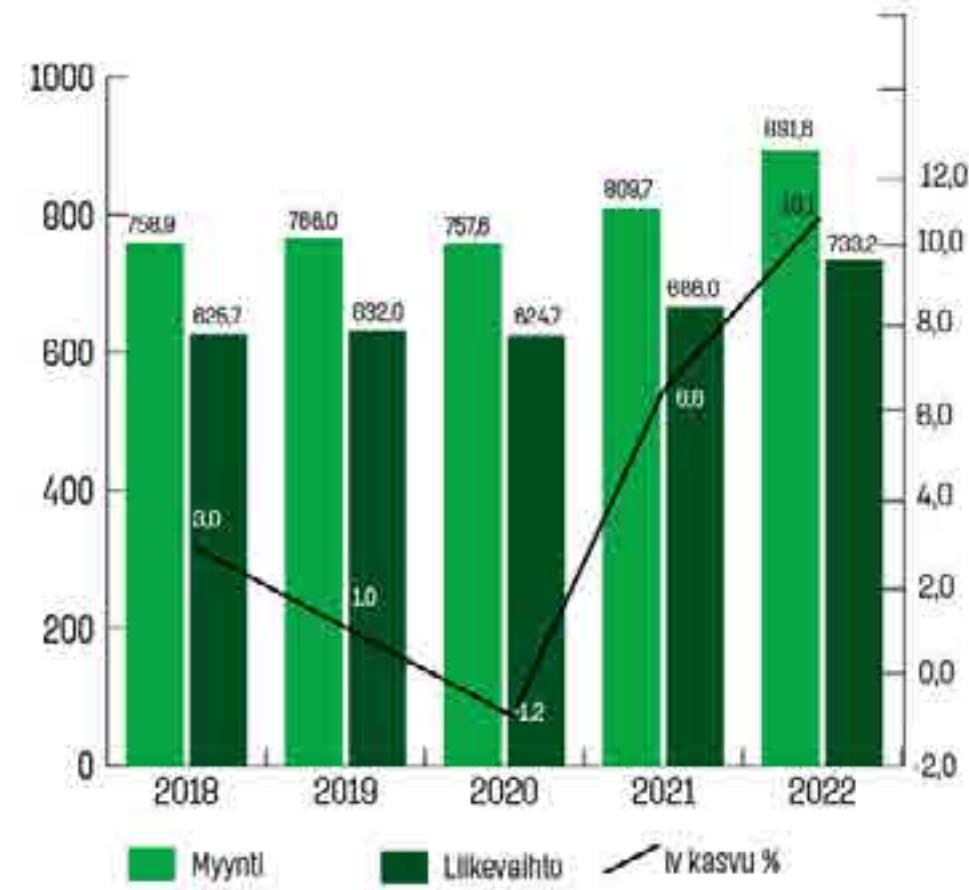
Keskimaan vuoden 2022 tapahtumallisia kohokohtia olivat Sokoksen 60-vuotisjuhlat lokakuussa sekä Prisman 50-vuotisjuhlat marraskuussa. Prisman puoli vuosisataa oli meille erityisen juhlan paikka, onhan koko ketju saanut vuonna 1972 alkunsa nimenomaan meiltä Seppälästä. Jo 107 vuotta toimineena asiakasomistajien palvelijana olemme ylpeitä historiastamme. Haluamme kuitenkin haastaa itseämme olemaan entistä parempi keskisuomalaisten ihmisten palvelujen järjestäjä ja puolenpitäjä. Siinä on meille innostava haaste myös alkaneelle ja tuleville vuosille.

Kuluneesta vuodesta lämpimästi kiittäen,

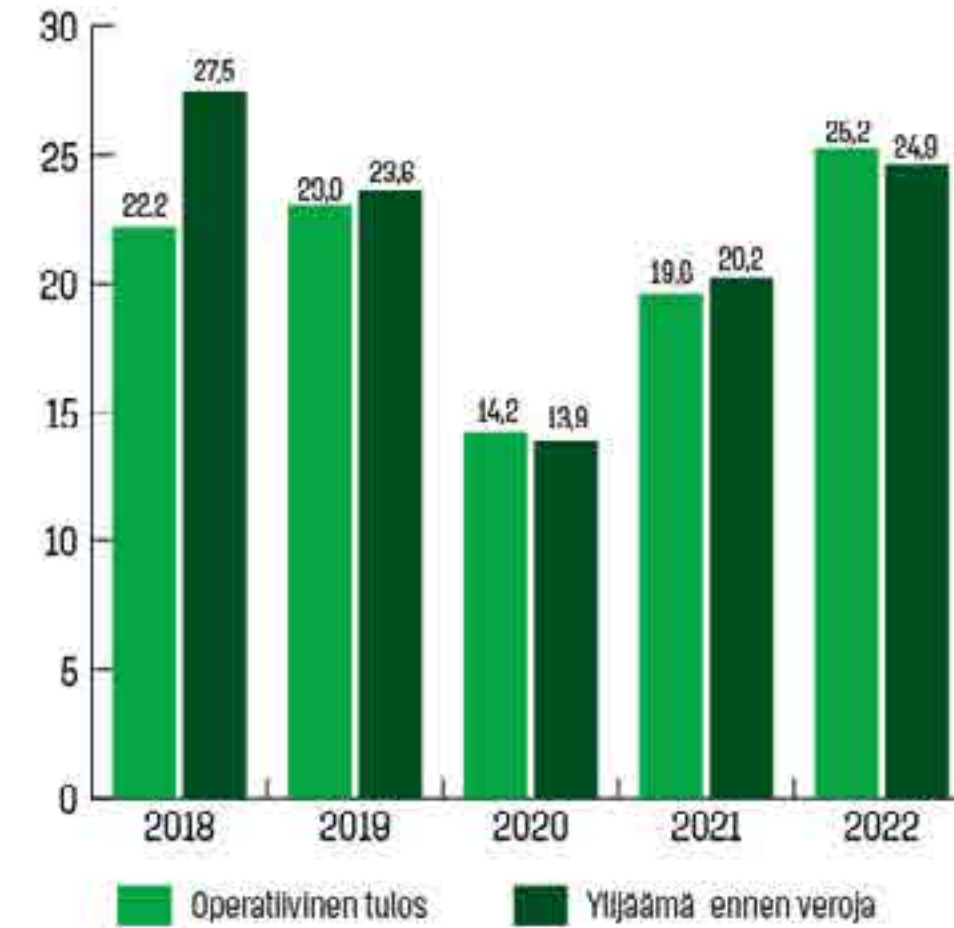
Antti Määttä
toimitusjohtaja, kauppaneuvos

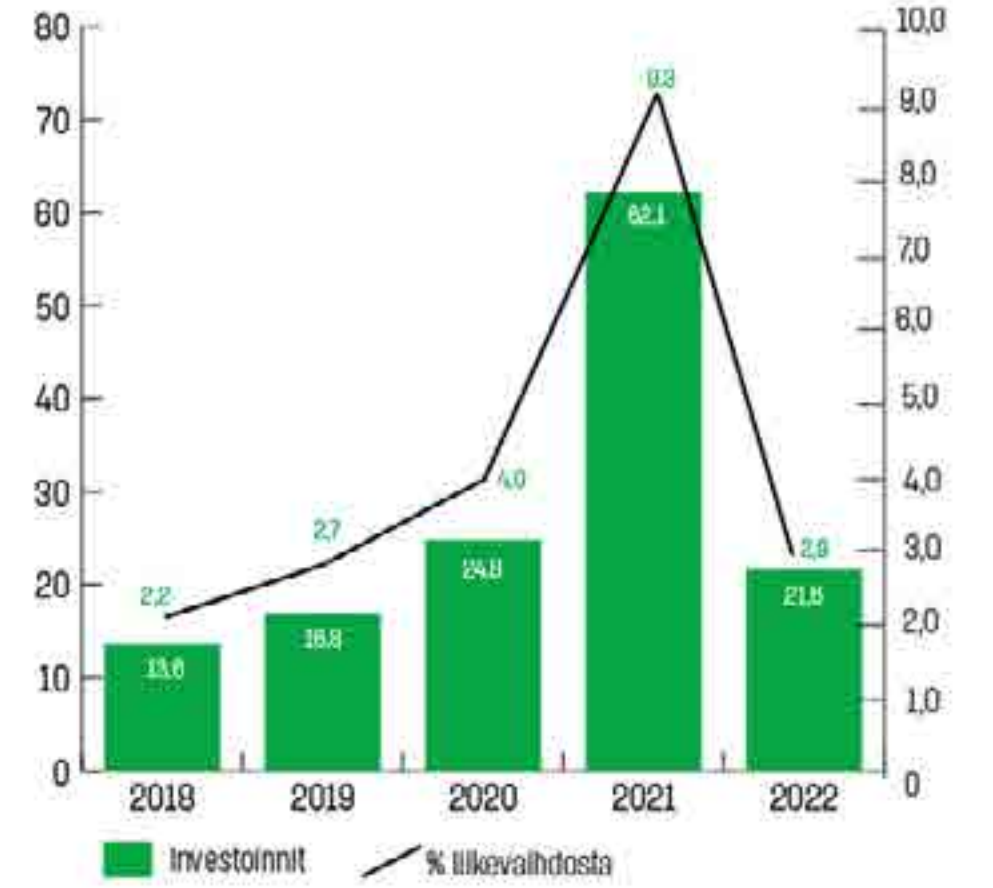
MYyntI JA LIIKEVAIHTO

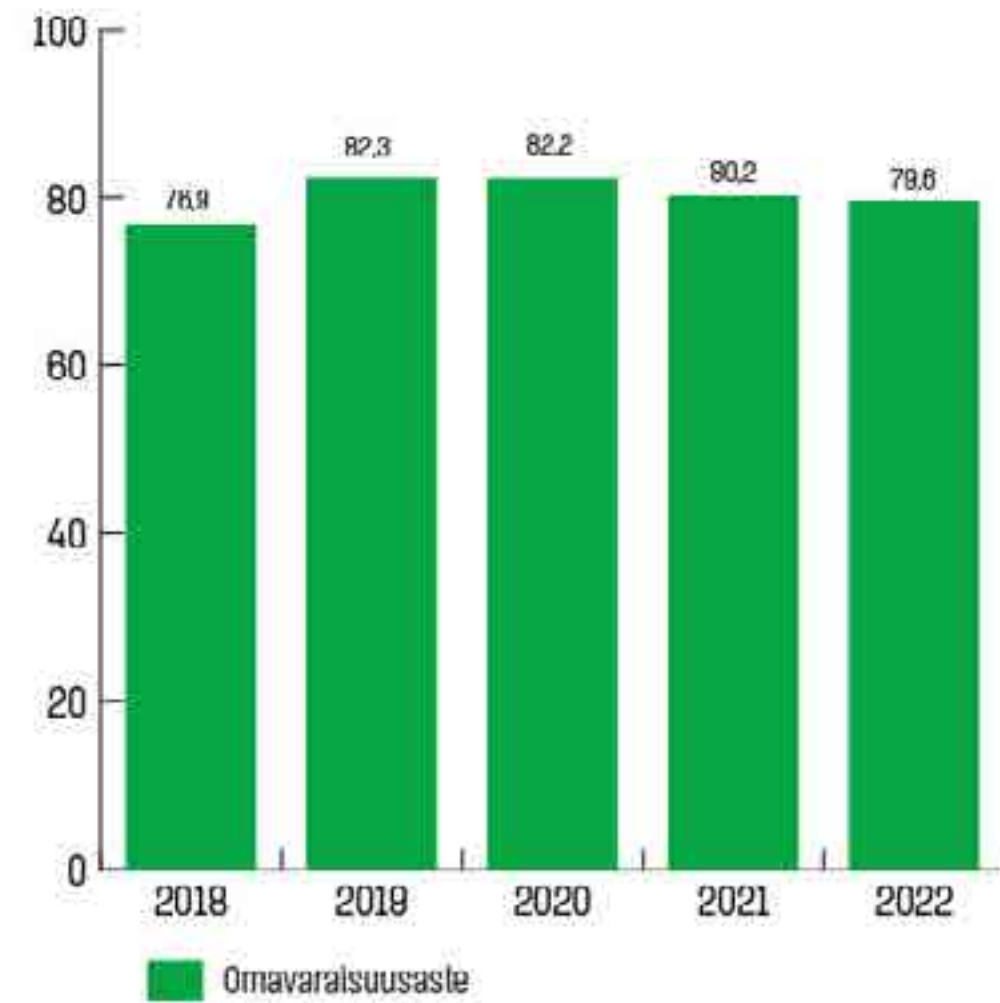
TULOSKEHITYS

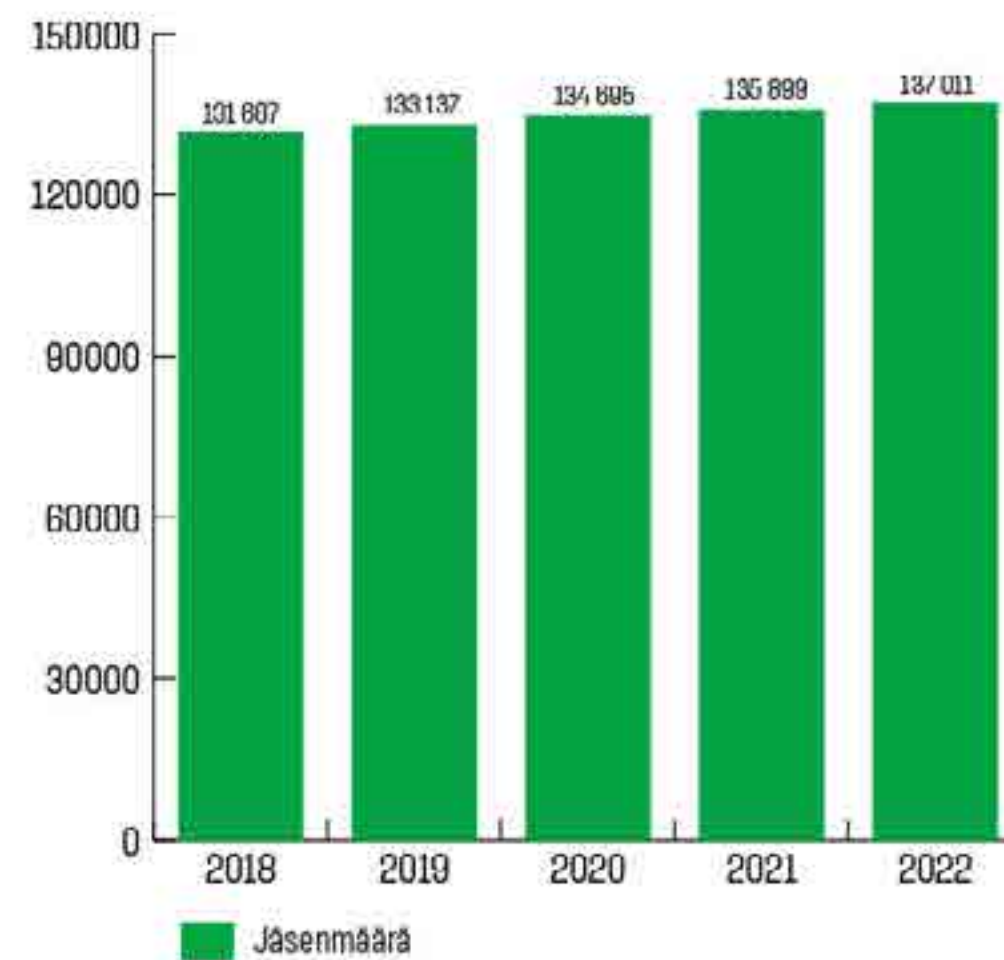
INVESTOINNIT

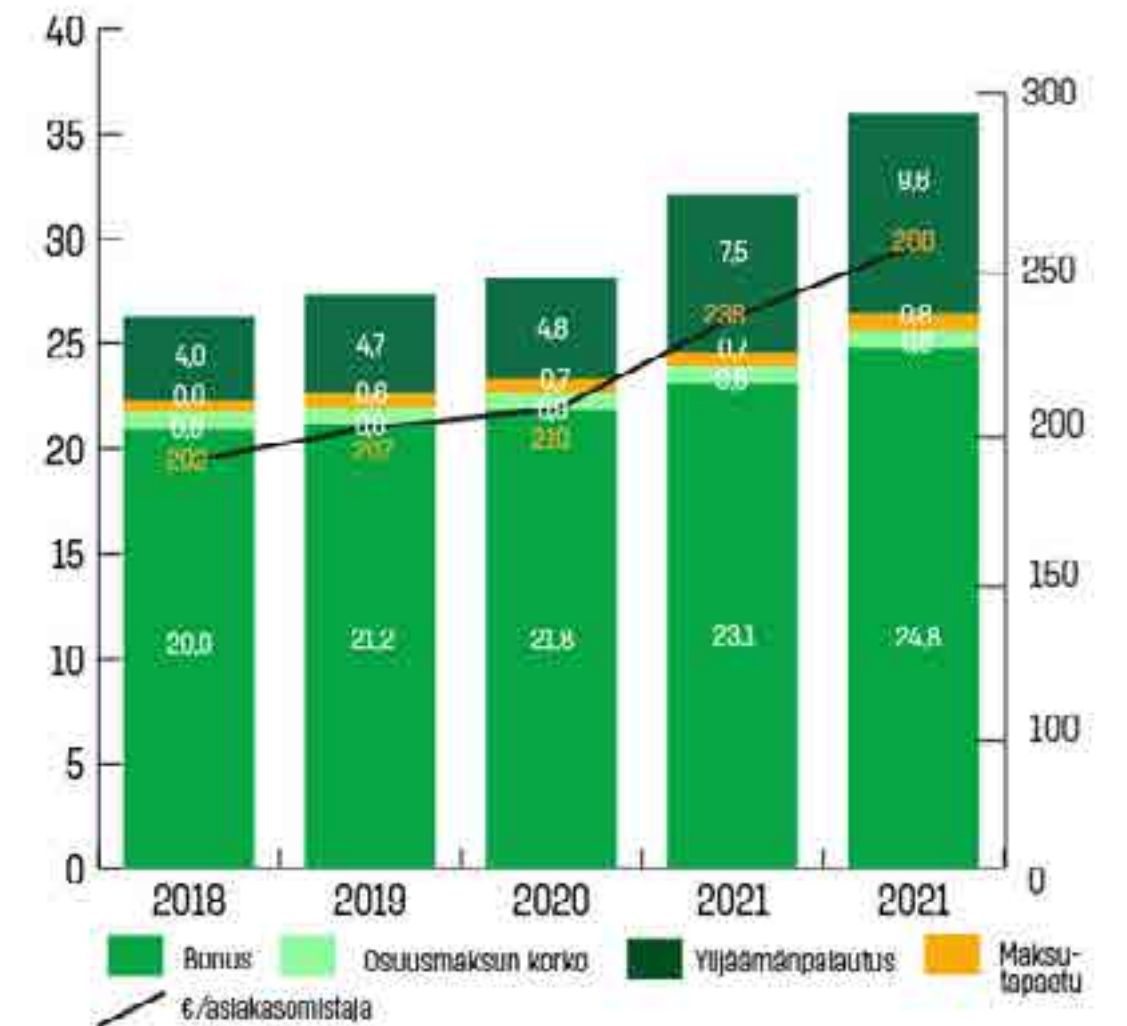
OMAVARAISUUSASTE

JÄSENMAÄRÄ

ASIAKASOMISTAJIEN PALKITSEMINEN

KESKIMAAAN VUOSI

TAMMIKUU

• Joutsan ABC Liikennemyymälän yhteyteen avataan sähköautojen suurteholatausasema 14.1.

• Kauneuden erikoisliike Emotion avataan Prisma Seppälän katon alle 27.1.

• 27.1. avataan ABC Palokkaan sähköautojen suurteholatausasema.

• Alkuvuoden koronarajoitusten vuoksi ei edelleenkään turvauduta lomautuksiin, vaan ravintolaväelle tarjotaan sulkuaikana mahdollisuus siirtyä muihin yksiköihin töihin.

HELMIKUU

• Yökerho Bran ovia ei koronarajoitusten vuoksi pystytty avaamaan alkuvuoden aikana lainkaan ja lopullisesti ne sulkeutuvat vuokrasopimuksen päättymiseen.

• Sale Hankasalmi suljetaan työntekijöiden ja asiakkaiden terveysturvallisuuden vuoksi, sillä vuokrakiinteistö on huonossa kunnossa ja ilmanvaihdossa ongelmia, joita ei ole onnistuttu poistamaan. Salen viimeinen aukiolopäivä on 18.2.

• Keskimaan ABC-latausverkosto laajenee, kun latausasemat avataan ABC Viitasaaren, Original Sokos Hotel Alexandran sekä Seppälän Prisman yhteyteen.

MAALISKUU

• S-market Savelan remontti/laajennus valmis-tuu. Keski-Suomen ainoa ympärivuorokautisesti palveleva myymälä saa kolmanneksen lisää tilaa ja 2 000 uutta tuotetta.

• Keskimaa ostaa Korpilahden keskustasta liikekiinteistön, mikä mahdollistaa ruokakaupan palvelujen kehittämisen paikkakunnalla.

HUHTIKUU

• Keskimaan ja S-Pankin pilotti, kiertävä palvelu-auto S-Biili tuo asiakasomistajuuden ja S-Pankin palvelut pienemmille paikkakunnille. S-Biilin ensimmäinen pysähdyspaikka on 4.4. Sale Konneveden pihassa.

• Keskimaan hallintoneuvoston puheenjohtaja Sami Kettunen valitaan Keskimaan edustajaksi SOK:n hallintoneuvostoon kaudelle 2022–2024.

TOUKOKUU

• Keskimaan Prismoihin valmistuvat laadukkaiisiin retkeily- ja ulkoiluvälineisiin ja -vaatteisiin keskittyvät Outdoor-osastot. Kerää ja skannaa -palvelu laajentuu Palokan ja Seppälän Prismoihin. Seppälään on saatu myös Ilona-kukkakauppa, kodintuotteiden shop-in-shopit Fanni K. ja Finlayson, ovelliset kylmäkalusteet sekä Angry Birds -leikki-paikka.

KESÄKUU

• Odotettu ja paljon puhuttu Sataman Viilu avaa ovensa 2.6. Startti ylittää jopa odotukset.

• Edustajisto päättää kokouksessaan 7.6. asiakasomistajille maksettavista ylijäämänpalautuksesta ja osuusmaksun korosta. Ylijäämänpalautus on 1,5 % vuoden 2021 aikana Keskimaan toimipaikoissa Keskimaan S-Etukortilla tehdyistä ostoista.

HEINÄKUU

• S-market Laukaassa käynnistyy uudistus- ja laajennushanke. Kiinteistöön rakennetaan 350 neliön lisää tilaa.

• Ylijäämänpalautukset maksetaan asiakasomistajien S-Tileille 20.7.

ELOKUU

• Ilo auttaa -hyväntekeväisyyslahjoituksen turvin on vuoden aikana autettu keskisuomalaisia nuoria harrastamaan yhdessä, viihtymään nuorisotiloissa, liikkumaan ja kokemaan uutta kouluissa sekä saamaan apua mielenterveyden haasteisiin. Keskimaan yhteistyökumppaneita ovat tällä kertaa Keski-Suomen tutoropettajaverkosto (koulut), Keski-Suomen Liikunta ry (harrastaminen), Nuorten Suomi ry (nuorisotyö) sekä MIELI ry:n kautta Sekasin-chat.

SYYSKUU

• Uuraisille rakennettavan uuden päivittäistavara-kaupan ja ABC-automaattiaseman suunnitelmat etenevät. Suunnitelmien on tarkoitus olla valmiina, kun kaavamuutos vahvistuu vuoden loppuun mennessä.

• Valtakunnallisilla S-Päällikköpäivillä palkitaan 19 Ässäpäällikköä. Keskimaasta tittelin kuittaa kaksi päällikköä, Olli Kinnunen ABC Hirvaskankaalta ja Jukka Puhalainen Revolutionista.

• 21.9. Jyväskylän Sokos täyttää 60 vuotta. Sokos on Keskimaan vanhin, edelleen alkuperäistä viimeään kantava toimipaikka.

• Yökerho Freetimen tiloista allekirjoitetaan 1.1.2023 alkava kolmen vuoden jatkosopimus kahden lisävuoden optiolla.

LOKAKUU

• Keskimaa ja Muuramen kunta käynnistävät yhteistyössä kaavamuutoksen, joka mahdollistaa uuden S-marketin rakentamisen Muurameen.

• Kodin Terra päätetään sulkea vuoden loppuun mennessä. Taustalla ovat tuotannolliset ja taloudelliset syyt sekä yksikön avauksesta alkaen jatkunut tappiollinen toiminta. Työntekijälle tarjotaan töitä Keskimaan muista yksiköistä.

• Sale Huhtasuon muutos uuden Sale-konseptin mukaiseksi valmistuu lokakuun viimeisellä viikolla.

• Suomen parhaat viestintätyöt valitseva Finnish Comms Awards palkitsee Keskimaan ja jyväskyläläisen markkinointitoimisto Aava & Bangin suunnitteleman Ihmisen kokoista työelämää -kampanjan parhaana ulkoisen yritys- ja yhteisöviestinnän työnä, joka korostaa sisäisen työntekijäkokemuksen merkitystä työvoimapulan haasteisiin vastaamisessa.

• S-market Pihtiputaalla laajennetaan valikoimia loppuvuoden aikana ja myymälän yhteyteen rakennetaan toimitilat Silmäasemalle.

MARRASKUU

• Pyhäinpäivänä 5.11. Keskimaan henkilöstöjuhlaa päästään viettämään kahden koronavuoden jälkeen jälleen livenä Paviljongissa yli 1 900 juhlijan voimin. Pikkujouluja värittää Seppälän Prisman juhluvuoden kunniaksi 1972-teema.

• 7.11. avataan sähköautojen suurteholatausasema S-market Jämsän yhteyteen.

• ABC Viitasaari päivitetään ABC-ketjun brändi-uudistuksen mukaiseksi, niin sisä- kuin ulkoilmeen osalta.

• Sale Konginkangas avautuu 17.11. uudessa paikassa liikekiinteistössä, johon on syksyn aikana rakennettu nykyaikaiset tilat myymälälle.

JOULUKUU

• Keskimaalaisten saama henkilökunta-alennus päivittäistavaratuotteista nousee kuun alussa kolmesta prosentista kuuteen prosenttiin. Tupla-alennus on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka. Tarkoituksena on helpottaa keskimaalaisten toimeentuloa elämisen kustannusten noustua voimakkaasti.

• Edustajiston syyskokouksessa 1.12. valitaan hallintoneuvosto seuraavalle kaudelle.

• Jyväskylän Kodin Terra sulkee ovensa 3.12. Hyllyt on myyty tyhjiksi loppuunmyyntialennuksilla.

• Kauppakeskus Sokkarin parkkitaloon avataan 15.12. ABC-latausasema.

• Hallitus tekee päätöksen palkita keskimaalaiset yli miljoonan euron ylimääräisellä tulospalkkiolla kiitoksena onnistuneesta vuodesta. Palkkio koskee kaikkia keskimaalaisia johtoryhmää lukuunottamatta. Se maksetaan tehtyjen työtuntien suhteessa.

Kuva: Anne Kalliola

OMISTAMISELLA ON VÄLIÄ

Omistamisella on yritystoiminnassa suuri merkitys, sillä jokainen yritys toteuttaa aina omistajiensa tahtoa ja toimii sen mukaisesti. Keskimään omistajia olemme me keskisuomalaiset ihmiset. Meitä on niin paljon, ettemme voi kaikki olla yhtä aikaa valvomassa omistajien tahdon toteutumista. Siksi tehtävään tarvitaan luottamushenkilöitä. Yhteisistä asioistamme Keskimaalla päätöksiä tekevät asiakasomistajien joukosta vaaleilla valittu edustajisto sekä edustajiston nimeämä hallinto-neuvosto. Osuustoimintalain ja osuuskaupan sääntöjen mukaisesti hallintomallissa lähimpänä arjen tekemisiä toimii hallitus.

JÄSENET

Yli 137 011 Keskimään jäsentä

EDUSTAJISTO

50 jäsentä
Toimikausi 4 vuotta

HALLINTONEUVOSTO

21 jäsentä, joista
2 henkilökunnan jäseniä
Toimikausi 3 vuotta,
1/3 erovuoroisia vuosittain

HALLITUS

Puheenjohtajana
toimitusjohtaja + 4 jäsentä
Toimikausi 1 vuosi

Kuva: Anne Kallioja

EDUSTAJISTO 2023

Keskimaalla on yli 135 000 asiakasomistajaa. Asiakasomistajat pääsevät joka neljäs vuosi valitsemaan Osuuskauppa Keskimaalle edustajiston, joka edustaa koko omistajakuntaa osuuskaupan hallinnossa. Keskimaan 50-jäsenisen edustajiston vaalit järjestettiin lokakuussa 2021 ensimmäistä kertaa suorana henkilövaalina. Keskimaan edustajiston nelivuotinen toimikausi alkoi 26.10.2021, joten vuosi 2022 oli edustajiston ensimmäinen kokonainen työskentelyvuosi.

Vaaleissa valituista edustajiston jäsenistä pohjoisen jäsenalueen edustaja Tommi Lunttila valittiin hallintoneuvostoon vuoden 2022 alusta alkaen.

Edustajiston syyskokouksessa 1.12.2022 hallintoneuvostoon valittiin Jyväskylän jäsenalueen edustajiston jäsenistä **Kimmo Lenkkeri**, **Ari-Pekka Liukkonen** ja **Aila Paloniemi** sekä eteläiseltä jäsenalueelta **Elina Tammivuori**. 1.1.2023 alkaen hallintoneuvostoon valittujen edustajiston jäsenten tilalle edustajistoon nousi Jyväskylän jäsenalueelta varaedustajat **Timo Lehtonen**, **Pekka Neittaanmäki** ja **Pirita Wahlstedt-Niskanen** sekä eteläiseltä jäsenalueelta **Riitta Kangas**.

Edustajiston tärkeimpiä tehtäviä ovat hallintoneuvoston nimeäminen, tilinpäätöksen vahvistaminen sekä tuloksenkäytöstä, muun muassa ylijäämänpalautuksesta päättäminen. Näiden lisäksi edustajisto toimii näköalapaikkana osuuskaupan

toimintaan sekä muodostaa tärkeän keskustelufoorumin osuuskaupan johdon ja asiakasomistajien välille. Edustajisto kokoontuu vuosittain kaksi kertaa, kevät- ja syyskokoukseen.

JÄSENALUE 1, ETELÄINEN

Häkkinen Ari, maaseutuyrittäjä, Hankasalmi
Häätylä Matleena, terveydenhoitaja, Toivakka
Jatkonen Seija, yrittäjä, Jämsä
Kalmari Leena, hammashoitaja, Laukaa
Riitta Kangas, laitoshuoltaja, Jämsä
Leskinen Sari, kassamyyjä, Kangasniemi
Mäntylä Erkki, rikosylikonstaapeli, evp, Jämsä
Peltonen Tuula, erityisluokanopettaja, Jämsä
Räisänen Heli, Myyjä, Muurame
Salmi Ulla, perhepäivähoitaja, Kuhmoinen
Tapiainen Tommi, kirjastonhoitaja, Jämsä
Tupala Mika, prosessinhoitaja, Joutsa

JÄSENALUE 2, JYVÄSKYLÄ

Aho Marianne, sairaanhoitaja, Jyväskylä
Asikainen Aimo, ylikonstaapeli, eläkeläinen, Jyväskylä
Holmberg Nico, potilaskuljettaja, Jyväskylä
Hurme Maria, tradenomiopiskelija, Jyväskylä
Huuskonen Irmeli, myyjä, eläkeläinen, Jyväskylä
Jetsu Kati, varapääluottamusmies, sairaanhoitaja, Jyväskylä
Kenner Ninna, ostoreskontran tiimipäällikkö, Jyväskylä
Kuparinen Liisa, kauppatieteiden tohtori, ICT-ammattilainen, Jyväskylä
Könttä Joonas, kansanedustaja, YTM, Jyväskylä
Lakka Emilia, FM, tutkija, Jyväskylä
Lehtonen Timo, ylikonstaapeli, Jyväskylä
Lumela Meri, rehtori, Jyväskylä
Lyytinen Leena, varhaiskasvatuksen opettaja, Jyväskylä
Melville Tony, lehtori, toimittaja, Jyväskylä
Mäkinen Riitta, kansanedustaja, Jyväskylä
Neittaanmäki Pekka, Unesco-professori, Jyväskylä
Puolimatka Tapio, emeritusprofessori, Jyväskylä
Savolainen Erkki, eläkeläinen, Jyväskylä
Savolainen Virve, kassamyyjä, Jyväskylä
Sipinen Raija, yrittäjä, Jyväskylä
Sorsa Jenni, kokki, myyjä, Jyväskylä
Tiainen Eila, toimittaja, Jyväskylä
Tuupainen Kauko, talousneuvos, eläkeläinen, Jyväskylä
Tynkkynen Heikki, kanttori, eläkeläinen, Jyväskylä
Uusitalo Samuel, maatalousyrittäjä, Jyväskylä
Vatanen Kari, verkostoasentaja, Jyväskylä
Wahlstedt-Niskanen Pirita, tutkija, lastenkirjailija, Jyväskylä

JÄSENALUE 3, POHJOINEN

Heikkinen Katri-Maija, marjatilayrittäjä, opiskelija, Multia
Kirvesmäki Siru, emäntä, Karstula
Kyläniemi Aira, ravitsemistyonjohtaja, Pihtipudas

Kytölehto Satu, lähihoitaja, Petäjävesi
Nyrönen Jarmo, kunnallistekniikkatyöntekijä, Saarijärvi
Penttinen Aila, myyjä, Viitasaari
Penttinen Jari, opettaja, Saarijärvi
Sorri Erja, opettaja, Keuruu
Stenman-Kässi Liisa, agrologi, Uurainen
Vertainen Johanna, lähihoitaja, kaupunginvaltuutettu, Äänekoski
Vornanen Outi, myyjä, kaupunginvaltuutettu, Viitasaari

HALLINTONEUVOSTO 2023

Hallintoneuvostoon kuuluu 21 jäsentä, joista 1/3 on vuosittain erovuorossa. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa osuuskaupan hallintoa ja toiminnan tarkoituksen toteutumista parhaalla mahdollisella tavalla. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan, valmistelee edustajiston kokouksessa esille tulevat asiat, antaa hallitukselle ohjeita laajakantoisista ja periaatteellisista asioista sekä vahvistaa keskeiset strategiat ja tavoitteet.

Keskimaan edustajisto valitsi syyskokouksessa 1.12.2022 hallintoneuvoston seuraavalle kaudelle. Hallintoneuvoston erovuoroisista valittiin uudelle kaudelle 2023–2025 eteläiseltä jäsenalueelta **Mika Kyrö** Jämsästä, **Mervi Hovikoski** Jyväskylästä ja pohjoiselta jäsenalueelta **Maria Hanho** Keuruulta. Uusina hallintoneuvoston jäseninä aloittavat **Elina Tammivuori** Muuramesta ja **Ari-Pekka Liukkonen** sekä **Aila Paloniemi** Jyväskylästä. Osuuskauppa Keskimaan henkilökunnan edustajaksi hallintoneuvostoon kaudelle 2023–2025 valittiin Keskimaan henkilökunnan keskuudesta Prisma Keljossa työskentelevä **Kimmo Lenkkeri**.

Osuuskauppa Keskimaan hallintoneuvoston puheenjohtajana vuonna 2023 jatkaa toimitusjohtaja **Sami Kettunen** Jyväskylästä ja hallintoneuvoston varapuheenjohtajaksi valittiin **Minna Lappalainen** Kannonkoskelta.

Hanho Maria, omistajayrittäjä, Keuruu
Hautamäki Hanna, maatilayrittäjä, Petäjävesi
Hautamäki Riitta-Maija, osastohoitaja, Jyväskylä
Honkanen Jorma, maatalousyrittäjä, Jämsä
Hovikoski Mervi, sairaanhoitaja, Jyväskylä
Jormakka Erkki, yrittäjä, Hankasalmi
Kettunen Sami, toimitusjohtaja, Jyväskylä – hallintoneuvoston pj.
Kumpulainen Ritva, markempäällikkö, Viitasaari (henkilöstön edustaja)
Kyrö Mika, rakennusmestari, Jämsä
Lappalainen Minna, johtaja, Kannonkoski
Lenkkeri Kimmo, myyjä, Jyväskylä
Liukkonen Ari-Pekka, olympiaurheilija, Jyväskylä

Lunttila Tommi, yrittäjä, Äänekoski
Paloniemi Aila, toimittaja, Jyväskylä
Penttinen Henna, myyjä, Äänekoski
Pernu Ilkka, eläkeläinen, ylihoitaja, Jyväskylä
Pouta Petri, huoltopäällikkö, Jyväskylä
Rautiainen Timo, myyntijohtaja, Jyväskylä
Sahindal Anna-Leena, liikuntajohtaja, Jyväskylä
Tammivuori Elina, yrittäjä, Muurame
Weijo Ahti, virallinen mittaja, Luhanka

HALLITUS 2023

Hallituksen muodostavat toimitusjohtaja sekä neljä jäsentä. Tehtävänä on edistää osuuskaupan etua huolellisesti ja hoitaa sen asioita osuuskuntalain, osuuskunnan sääntöjen sekä edustajiston ja hallintoneuvoston antamien ohjeiden ja päätösten mukaisesti. Hallitus päättää strategioista, tavoitteista ja suunnitelmista.

Joulukuussa 2022 Keskimaan hallintoneuvosto valitsi Keskimaan hallituksen kaudelle 2022. Hallituksen kokoonpanoon ei tullut muutoksia, joten Keskimaan hallituksessa jatkavat vuonna 2023:

Lamberg Juha-Antti, professori, Jyväskylä
Tikkanen Suvi, markkinointijohtaja, Leppävesi
Uotinen Markku, vpj, toimitusjohtaja, Jyväskylä
Äänismaa Pekka, elinkeinopäällikkö, Jyväskylä
Määttä Antti, pj, toimitusjohtaja, kauppaneuvos, Muurame
Toivanen Niko, talousjohtaja – hallituksen sihteeri

KONSERNIJOHTORYHMÄ 2023

Keskimaan konsernijohtoryhmän kokoonpanossa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2022 aikana, joten konsernijohtoryhmä jatkaa työtään tutulla kokoonpanolla:

Määttä Antti, toimitusjohtaja, kauppaneuvos
Kunelius Pasi, toimialajohtaja, matkailu- ja ravitsemiskauppa
Kyllönen Vesa, toimialajohtaja, market- ja tavaratalokauppa
Tervanen Heikki, toimialajohtaja, liikenne-myymäla- ja polttonestekauppa
Luoma Noora, viestintä- ja markkinointijohtaja
Thusberg Kaisamaria, henkilöstöjohtaja
Toivanen Niko, talousjohtaja

HALLINTOVÄEN JA HENKILÖSTÖN ON OLTAVA HEREILLÄ

Jämsäläinen **Mika Kyrö** on ollut jäsenenä Keski-
maan hallintoneuvostossa vuodesta 2010 lähtien.
Hän korostaa, että osuuskaupassa sekä hallinto-
väen että henkilöstön on oltava hereillä ja ajan her-
molla koko ajan. Menneet pari vuotta ovat varsin
konkreettisesti osoittaneet, että muutosvoimiin
on kyttävä reagoimaan nopeasti, herkästi ja etu-
painotteisesti.

– Haluan välittää keskimaalaisille suuren kiitok-
sen siitä, miten hienosti asiakasomistajien palve-
lut toimivat. Korona-ajan ja nykyisen maailmanti-
lanteen mukanaan tuomista epävarmuuksista ja
uhkakuvista huolimatta asiakkaat eivät näe eivät-
kä huomaa henkilöstön kokemia mutkakertoimia.
Palvelu on tasaisen hyvää ja toimipaikat pidetään
helposti asioitavina ja hyvässä kunnossa, Mika
Kyrö kehuu.

Hän painottaa, että osuuskaupan luottamushen-
kilöiden on tunnistettava ja ymmärrettävä oma
roolinsa ja ne raamit, joiden sisällä kullakin por-
taalla toimitaan.

– Hallintoneuvoston rooli on enemmän valvova
kuin päättävä. Hallintoneuvoston jäsenet valvovat,
että Keskimaa toimii lakien, sääntöjen, ohjeiden ja
osuustoiminnallisten periaatteiden mukaisesti ja
asiat tulevat tehdyiksi tehokkaasti ja taloudelli-
sesti, omistajien edun pysyessä kirkkaana mie-
lessä.

Jokaisen tekemisen on palveltava sitä ajatus-
ta, että tuotetaan asiakasomistajille aitoa hyötyä
tuottavia etuja ja palveluja.

– Asiakashyödyn tuottamisesta annan Keski-
maalle kiitettävän arvosanan.

Keskimaa on kantanut ansiokkaasti myös yhteis-
kuntavastuutaan, mihin velvoittaa osuuskaupan
vahva asema Keski-Suomen elinvoimaisuuden
vaalijana.

– Arkijärkeä ja inhimillisyyttä korostavana arvos-
tan todella paljon esimerkiksi energiatehokkuutta
parantavia ratkaisuja sekä sitä, miten suuren jou-
kon ihmisiä Keskimaa työllistää henkilöstön hyvin-
vointiin jatkuvasti panostaen.

ASIAKASOMISTAJUUS

Kuva: Eetu Ahanen

S OLET SINÄ

Keskimaa on osuustoiminnallinen yritys, joka on olemassa asiakasomistajiaan varten. Jokainen Keskimään jäsen eli asiakasomistaja omistaa täsmälleen yhtä suuren osan osuuskaupasta, eikä muita omistajia ole.

Toimialueemme noudattelee pääosin Keski-Suomen maakuntarajoja, täydennettynä Etelä-Savoon kuuluvalla Kangasniemellä, ja myös Pirkanmaahan muutama vuosi sitten liittynyt Kuhmoinen on edelleen Keskimään kartalla. Sen sijaan Keski-Suomen maakuntaan kuuluva Kinula on Keski-Pohjanmaan Osuuskaupan KPO:n toimialuetta.

Omistajia Keskimaalla oli vuoden 2022 lopussa 137 011, missä kasvua oli 1112 asiakasomistajan verran. Uusia liittyjiä saimme 5065 ja poistuneita (eronneita, osuuskauppaa vaihtaneita ja kuolleita) oli 3953. Vuoden lopussa kaikista Keski-Suomen kotitalouksista 84 prosenttia oli Keskimään asiakasomistajatalouksia. Kunnittain tarkasteltuna vahvinta aluettamme oli Uurainen, jossa talouspeitto oli peräti 92,8 %. Viimeisten viiden vuoden aikana (2018–2022) joukkomme on kasvanut noin 7 000 asiakasomistajalla. Pääjäsenellä on usein myös yksi tai useampia rinnakkaisjäseniä. Siksi käytössä olevien S-Etukorttien määrä on huomattavasti asiakasomistajamäärää suurempi. Keskimään S-Etukortti oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 214 708 henkilöllä.

OLEMME ASIAKASOMISTAJIEN PUOLELLA

Keskimaa syntyi yli sata vuotta sitten ihmisten arjen tarpeista ja yhdessä tekemisen voimasta, eivätkä nämä asiat ole muuttuneet vuosikymmenien kuluessa. Keskimaaasta me kaikki omistajat saamme monipuolisempia, ajanmukaisempia, laadukkaampia ja edullisempia palveluita. Erityisen paljon hyötyä Keskimaa tuotti omistajilleen vuonna 2022: olemme pitäneet hintojen noususta huolimatta kiinni edullisimmasta ruokakorista ja tarjonneet vaikeiden aikojen keskellä arjen sujuvuutta ja aitoa hyötyä, tärkeitä ilon hetkiä unohtamatta. Keskimaa on aina omistajiensa puolella, auttaen heitä kohti omalle kukkarolle, terveydelle ja ympäristölle fiksua kuluttamista.

TUOTTO JÄÄ KESKI-SUOMEEN

Keskimaahan ostoja keskittämällä jokainen asiakasomistajamme voi olla varma, että rahat jäävät Keski-Suomeen. Toiminnastamme syntyvä tuotto käytetään täysimääräisesti omistajiemme ja oman maakuntamme hyödyksi, palvelujen kehittämiseen ja keskusomalaisen hyvinvoinnin vahvistamiseen. Peruspilareitamme ovat asiakasomistajiemme tarpeisiin vastaavat laadukkaat palvelut, pysyvästi edullinen ruokakori sekä ostosten perusteella maksettavat rahalliset edut. Asiakasomistajillemme tärkeimmät palvelut, päivittäistavara-kauppa sekä ABC-automaatti, löytyvät Keski-

Suomen jokaisesta kunnasta. Olemmekin asiakasomistajiemme kotikulmilla, asuivatpa he missä päin maakuntaa tahansa.

Vuoden aikana toimimme myös S-Pankin palvelut pienille paikkakunnille lähemmäksi asiakaitamme, kun kiertävä palveluautomme S-Biili aloitti säännöllisen liikennöinnin Keski-Suomessa.

RAHALLE VASTINETTA

Kun olet osuuskaupan omistaja, saat rahallesi mahdollisimman paljon vastinetta. Helpottamalla asiakasomistajiemme arkea ja tuottamalla taloudellista hyötyä teemme omasta maakunnastamme meille kaikille paremman paikan elää – vastuullisesti ja pitkäjänteisesti. Kun päätösvalta on itsellämme, voimme panostaa meille keskusomalaisille tärkeisiin asioihin.

Olemme jatkuvasti lisänneet kanavia, joissa käymme omistajiemme kanssa vuoropuhelua palveluistamme ja eduistamme. Vuoden 2022 aikana saimme toimipaikkoihimme noin 40 000 asiakaspalautetta, toivetta ja kiitosta. Palautteet ovat meille tärkeitä toimintamme kehittämisessä ja kannustamme asiakasomistajiamme niiden aktiiviseen antamiseen, onpa kyse risuista tai ruusuista.

Noora Luoma
viestintä- ja markkinointijohtaja

ASIAKASOMISTAJIA

137 011

BONUS

24,8 M€

YLIJÄÄMÄNPALAUTUS

9,6 M€

vuodelta 2022

OSUUSPÄÄOMAN KORKO

0,8 M€

MAKSUTAPAETU

0,8 M€

OMISTAJAHYÖTYÄ KERTYY MONESTA SUUNNASTA

Vuonna 2022 Keskimaan asiakasomistaja-talous hyötyi omistajuudestaan rahana maksettavina etuina (Bonus, tankkausbonus, maksutapaetu, ylijäämänpalautus ja osuusmaksun korko) keskimäärin 266 euroa. Vielä suurempi merkitys oli sillä, että yleisestä hintojen noususta huolimatta tarjosimme omistajillemme edelleen edullisimman ostoskorin avulla mahdollisuuden säästää satoja euroja vuodessa ostoja keskittämällä. Lisäksi asiakasomistajien hyötypottia kerryttivät erilaiset päivittäistavara- ja käyttötavarakaupan sekä ravintolaliiketoiminnan edut sekä S-Pankin maksuttomat palvelut, jotka ovat Bonuksen jälkeen toiseksi merkittävin syy liittyä asiakasomistajaksemme.

RAHANA MAKSETTAVAT EDUT

- Bonus (sisältäen myös tankkausbonuksen), yhteensä 24,8 miljoonaa euroa, keskimäärin 181 euroa/asiakasomistaja.

- Maksutapaetu, vuoden kokonaissumma 0,8 miljoonaa euroa. Meillä tehdystä ostoista 25,8 % maksettiin S-Etukortilla.

- Ylijäämänpalautus, maksetaan vuoden 2022 tuloksesta 9,6 miljoonaa euroa, keskimäärin 70 euroa /asiakasomistaja.

- Osuusmaksun korko, vuodelta 2022 maksetaan 0,8 miljoonaa euroa, 5,8 euroa/asiakasomistaja.

PYSYVÄSTI EDULLINEN RUOKAKORI

- Päivittäistavarakauppojemme edullisen hintatason ansiosta keskittävälle asiakasomistajalle kertyy tuntuva, jopa satojen eurojen säästö. Hintoja vertaillaan saman alueen edullisimpaan kilpailijaan. S-mobiilin hintavertailijan avulla jokainen voi itse seurata omien ruokaostosten hintaa verrattuna kilpailijan hintoihin.

- Esimerkki: jyvaskyläläisperheen ruokaostot viimeisten 12 kuukauden ajalta ovat 9 727 euroa. S-mobiilin hintavertailijan mukaan Prisma Seppälän hinnoilla säästöä on kertynyt kilpailijan vertailukelpoisiin ostoksiin verrattuna 452 euroa. Kaikkien ostosten arvioitu säästö on ollut 850 euroa.

TUOTE- JA PALVELUEDUT

- Nämä edut koostuvat S-Pankin ilmaisista peruspankkipalveluista, S-mobiilieduista, S-Etukortilla saatavista asiakasomistaja-alennuksista esimerkiksi Asiakasomistajapäiviltä sekä tuote-eduista vaikkapa kahviloista ja ravintoloista.

YLI PUOLI MILJOONAA LUNASTETTUA MOBIILIETUA

Keskimaa asiakasomistajista yli 56 prosenttia oli ottanut vuoden 2022 loppuun mennessä osuuskaupan palvelut ja S-Pankin yhdistävän S-mobiili-sovelluksen aktiiviseen käyttöönsä. Pää- ja rinnakkaisjäsenet mukaan lukien 115 796 asiakastamme käytti S-mobiilia. Käyttäjämäärä kasvoi liki 10 000 vuoden takaiseen verrattuna.

S-mobiililla oli käyttäjiä kaikissa ikäluokissa, mutta se on etenkin aikuisten käyttämä applikaatio. Eniten käyttäjiä oli 30–65+-vuotiaissa keskisuomalaisissa. Asiakasomistajillemme tarjosimme vuoden aikana valtakunnallisten mobiilietujen rinnalla kuukausittaisia Keskimaan etuja yhteensä xx. Etuja lunastettiin kauppojemme ja ravintoloidemme kassoilla vuoden aikana pitkästi yli puoli miljoonaa. Suosituin etu oli "Valitsemasi juusto -30 %", jonka käytti 22 664 asiakasomistajaaamme.

ARKEA HELPOTTAVASSA S-MOBIILISSA KAIKKI NÄMÄ PALVELUT:

- Pankki puhelimessa – mm. tilien saldot, tili- ja korttitapahtumat, laskujen maksaminen, rahan siirtäminen omien tilien välillä, korttien turvarajojen muuttaminen, S-Lainan hakeminen, säästämisen ja sijoittamisen palvelut, sähköiset palkkalaskelmat.

- Turvallinen tunnistautuminen – toimii sormenjäljellä tai tunnusluvulla kätevästi kaikissa vahvaa tunnistautumista edellyttävissä digitaalisissa palveluissa.

- Bonusostot, kuittiarkisto ja etukupongit – Bonuksen ja muiden rahana maksettavien etujen ajantasainen tilanne, kassa- että takuukuittien sähköinen tallennus, etukuponkeja ravintoloista, kahviloista, ABC-liikennemyymälöistä sekä kaupoista.

- Omat ostot – ostokset viimeisten 12 kuukauden ajalta tuoteryhmien, tuotteiden, ostopaikkojen ja ajankohdan mukaan, perhejakoa käyttämällä näkyvillä kaikki saman talouden ostokset. Terveellisempään ja vastuullisempaan syömiseen kannustavat ostosten ravintoarvot, hedelmien ja vihannesten ostomäärät, kotimaisuusaste sekä hiilijalanjälki.

- Toimipaikat – kaikki S-ryhmän bonustoimipaikat sekä niiden aukioloajat ja reittiohjeet.

Kuva: Petri Blomqvist

Kuva: Nina Kaverinen

S-PANKIN PALVELUPISTE SEITSEMÄSSÄ TOIMIPAIKASSA

S-Pankista on tullut varteenotettava täyden palvelun pankki, jonka asiakkaiden määrä kasvaa vuosi vuodelta. Vuonna 2022 Keskimaa tarjosi Asiakasomistaja- ja S-Pankki-palveluja seitsemässä asiakaspalvelupisteessä. Jyväskylässä Asiakasomistajapalvelu- ja S-Pankki-piste toimi kauppakeskus Sokkarilla ja Seppälän, Palokan ja Keljon Prismassa laajoilla aukioloajoilla, sekä vuoronumeroperiaatteella että ajanvarauksella. Jyväskylän ulkopuolella vastaavia palveluja tarjottiin Jämsän, Keuruun ja Äänekosken S-marketien yhteydessä toimivissa, nykyiset tietoturva-vaatimukset täyttävissä pisteissä, joissa palveluneuvojat olivat tavattavissa kahtena tai kolmena päivänä viikossa.

AIKA KANNATTAA VARATA ETUKÄTEEN

– Kannustamme asiakkaitamme varaamaan palveluneuvojalta tapaamisajan etukäteen verkossa, jolloin palvelua saa jonotamatta. Voimme palvella ajanvarausasiakkaitamme paremmin, koska tiedämme etukäteen heidän asiointin syynsä, onko kyse esimerkiksi pankin vaihtamisesta tai kuolinpesäasioista. Tämän tyyppisiä pankkiasioita ei hoideta hetkessä, vaan niihin pitää varata riittävästi aikaa, kuvailee palvelupäällikkö **Katja Ratilainen**.

– Soitamme kaikille ajanvarausasiakkaillemme edellisenä päivänä varmistaaksemme, että asiakkaalla on tapaamiseen tullessaan kaikki tarvittavat dokumentit mukana. Näin ei tule turhia käyntejä, ja säästetään sekä meidän että asiakkaan aikaa, hän jatkaa.

S-Pankki-pisteissä asiakaspalvelusta vastaa asiakasomistaja- ja S-Pankki-asiantuntijoista koostuva tiimi.

– Palveluneuvojamme käsittelevät työssään yksinomaan asiakasomistaja- ja S-Pankki-asioita. Yhä useammat asiakkaamme ovat keskittäneet kaikki kotitalouden raha-asiat S-Pankkiin, mikä edellyttää palveluneuvojiltamme syvää asiantuntijuutta.

S-BIILI TOI PALVELUT ASIAKKAIDEN LUOKSE

Keskimaa ja S-Pankki tekivät keväällä 2022 asiakasomistaja- ja pankkiasioiden hoitamisesta yhä helpompaa tuomalla palvelut asiakkaidensa luokse. Kiertävä palveluauto S-Biili pysäköi ensimmäisen kerran huhtikuun alussa Konneveden Salen pihaan, liikkuen sen jälkeen säännöllisesti ympäri Keski-Suomea. S-marketien ja Sale-myy-mälöiden yhteyteen S-Biili pysäköi 24 paikkakunnalla. Palvelupäiviä oli yhdeksän kuukauden aikana kaikkiaan 171, ja niiden aikana autoon kertyi 28 248 ajokilometriä. Asiakasomistaja- ja pankki-asioitaan kävi S-Biilissä hoitamassa vuoden mittaan 2 757 asiakasomistajaa.

Vuonna 2022 S-Biilistä kerättiin ensivaiheessa kokemuksia Keskimaan lisäksi Osuuskauppa PeeÄssä Pohjois-Savossa. Loppuvuonna S-Biili lähti kiertueelle myös muutamassa muussa osuuskaupassa.

TURVALLISTA ASIOINTIA

S-Biilissä hoituvat kaikki asiakasomistaja- ja S-Pankki-asiat – esimerkiksi asiakasomistajaksi liittyminen, tilin ja verkkopankkitunnuksien avaaminen sekä lainan tai kortin hakeminen, S-mobiilin käyttöopastusta unohtamatta. Käteistä S-Biilissä ei käsitellä turvallisuussyistä, mutta asiakkaat voivat tehdä nostoja ja talletuksia S-kauppojen kassoilla.

S-Biilissä asiakkaat otetaan vastaan yksi kerrallaan auton sisälle rakennetussa toimistossa, jossa henkilökohtaisista asioista voidaan puhua kaikessa rauhassa ja turvallisesti. Asiointi tapahtuu vuoronumerojen perusteella.

HIENO HOMMA KESKIMAALTA

S-Biilin ensimmäinen palvelupäivä Karstulassa toukokuun alussa sai asiakkaat liikkeelle isolla joukolla, muun muassa hakemaan pankkitunnuksia ja tilaamaan uutta S-Etukorttia.

– Onhan se hieno asia, että Keskimaa toimii tällä tavalla, päinvastoin kuin muut. Yleensä täällä syrjäkylillä palveluja supistetaan tai lopetetaan.

Aika harvoin on tarvetta käydä Äänekoskella, saati Jyväskylässä, niin onhan se hyvä, että pankki-palvelut tuodaan meille tänne, eläkeikäinen miesasiakas sanaili.

– Hieno homma tämä on Keskimaalta. Ja varmasti on kaikilla ollut tiedossa tämä päivämäärä, sen verran hyvin on S-marketin väki infonnut meitä asiasta, toinen seniori vahvisti.

HENKILÖSTÖ

KESKIMAALAISIA

2085

AVOIMET TYÖPAIKAT

244

HAKIJAT

5 175

UUSIA KESKIMAALAISIA

475

KESÄTYÖNTEKIJÖITÄ & TUTUSTU JA
TIENAA -HARJOITTELIJOITA

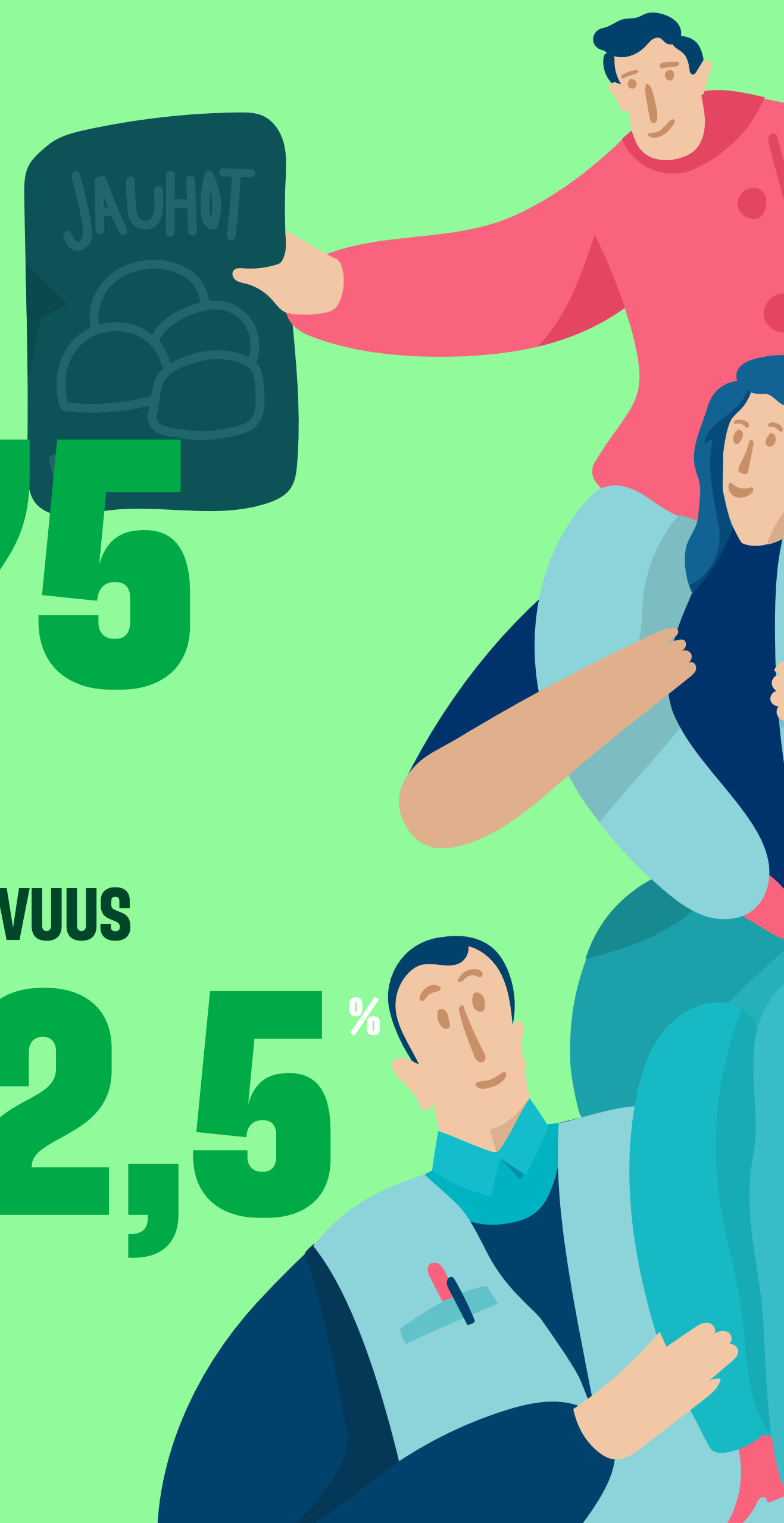
1060

KESKI-ikä

34,7
vuotta

VAIHTUVUUS

22,5 %

Kuva: Tero Takalo-Eskola

IHMISEN KOKOISTA TYÖELÄMÄÄ

Meillä Keskimaalla eletään ihmisen kokoista työelämää yhdessä työskennellen. Ihminen kohdataan aina ihmisenä, omana itsenään, asiakkaana tai työkaverina. Kaikessa toiminnassamme on ihminen etusijalla, niin strategisissa linjauksissa, kehittämishankkeissa, käytännön tekemisissä kuin arkea sanoittavissa arvoissammekin. Päättähtiämme ovat kaikki työntekijämme, sillä ihmiset ovat voimavaramme. Meillä ei kukaan ole pelkkä koneiston osa tai käsi-pari, vaan aito, omana itsenään arvostettu ja kunnioitettu ihminen.

JOKAISELLA MAHDOLLISUUS OSALLISTUA JA VAIKUTTAA

Jotta voimme lunastaa arvomme Sydämellä, Ilolla, Sisulla ja Yhdessä, niiden pitää olla työntekijöillemme totta. Haluamme varmistaa, että elämme arvojemme mukaista työelämää ja meidän ihmisillä on mahdollisuus toteuttaa niitä arjessamme. Meille mahtuu koko työelämän kirjo, sen monipuolisuus ja monimuotoisuus. Liiketoimintojemme parissa työskennellään aina yhdessä ja kohdataan eri työelämän vaiheissa kulkevien kesken. Sisäisen viestinnän alustallamme jokainen keskimaalainen on samalla viivalla ja samanarvoinen. Jokaisella on ääni ja mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

ENTISTÄ PAREMPI TYÖPAIKKA

Vuoden 2022 aikana panostimme entistä tietoisemmin työntekijä- ja hakijakokemukseemme, jotta meillä on hyvä työskennellä ja joukkoomme löytyy myös uusia tulijoita. Työvoiman saatavuuden ja henkilöstön pysyvyyden varmistaminen on meidän liiketoimintamme kannalta elintärkeää. Siksi rakennamme Keskimaata entistä paremmaksi työpaikaksi. Vuoden aikana panostimme muun muassa lähijohtamiseen, henkilöstön hyvinvointiin, työn ja muun elämän yhteensovittamiseen sekä perehdytyksen laatuun. Etsimme myös ratkaisuja, joilla palvelualojen vaihteleviin asiakasvirtoihin perustuva epäsäännöllinen työ tarjoaa riittävät työtunnit ja toimeentulon omalle väellemme. Näihin asioihin on tärkeää tarttua, niin liiketoiminnan kuin ihmisten jaksamisen kannalta. Haluamme, että työ on ihmisen kokoista ja työntekijät kokevat tullessa kuulluiksi. Haluamme, että kaikki keskimaalaiset kokevat työnsä merkitykselliseksi arvostavassa työkuultuurissa ja keskusteleavassa ilmapiirissä.

HYVÄ POHJA RAKENTAA

Syksyllä 2022 tehdyn tuoreimman työyhteisötutkimuksen mukaan olemme oikealla tiellä, tavoitteenamme olla palvelualojen paras työpaikka. Kyseessä on vuosia kestävä projekti rakentaessamme Keskimaata tulevaisuudessakin houkuttelevaksi työpaikaksi, jossa osaava, sitoutunut, aikaansaava ja hyvinvoiva henkilöstö toteuttaa asiakkaillemme parhaan asiakaskokemuksen ja turvaa näin Keskimaan menestyksen. Työelämä on suuressa murroksessa, sekä toimintaympäristön että työntekijöiden odotusten osalta. Meillä on kuitenkin hyvä pohja, jolle rakentaa ja mahdollisuus pärjätä tässä kisassa, onhan työtyytyväisyytemme huippuluokkaa.

Kaisamaria Thusberg
henkilöstöjohtaja

”OLEMME TEHNEET VALTAVAN URAKAN TYÖTAPOJEN MUUTTAMISESSA SEKÄ UUDENLAISEN, AVOIMUUDEN JA PUHUMISEN KULTTUURIN LUOMISESSA. PORUKASSA ON HYVÄ TYÖVIRE JA MEILLE HALUTAAN TULLA TÖIHIN.”

vuoden 2022 Ässäpäällikkö **Olli Kinnunen**
ABC Hirvaskangas

Kuva: Petri Blomqvist

92 % VALMIS SUOSITTELEMAAN KESKIMAATA TYÖNANTAJANA

”VIILUUN TÖIHIN PÄÄSEMINEN OLI SALAINEN HAAVEENI JA TODELLINEN ONCE IN LIFETIME -KOKEMUS. ON PITÄNYT MONTA KERTAA NIPISTÄÄ ITSEÄÄN JA VARMISTAA, ETTEI TÄMÄ OLE UNTA.”

apulaisravintolapäällikkö **Kaija Ryyänen**
Sataman Viilu

Kuva: Taina Ristikivi

Henkilöstön työtyytyväisyys kartoitetaan meillä vuosittain laajalla kyselytutkimuksella. Syksyllä 2022 tehdyssä tutkimuksessa peräti 92 % keskimaalaisista kertoi olevansa valmis suosittelemaan Keskimaata työnantajana. Edelliseen työyhteisö- eli TYT-tutkimukseen verrattuna keskimaalaiset olivat aiempaa omistautuneempia, sitoutuneempia ja suorituskypyisempiä. Keskimaan vahvuksiksi arvioitiin erityisesti johtamis- ja toimintakulttuuri sekä työnantajakuva. Ihmisten kohtelu koettiin reiluksi ja tasapuoliseksi. Yhteishenki, keskimaalaisuus, vahvistui, samoin arvojemme mukainen Sydämellä, Ilolla, Sisulla ja Yhdessä tekeminen. Merkittävin parannus edellisvuodesta tapahtui henkilöstön kuulluksi tulemisen kokemuksessa tehtäessä heitä koskevia päätöksiä. Myös työnkuormittavuuteen liittyvissä asioissa oli hyvää kehitystä: työkuorman koettiin pysy-

neen kohtuullisena, eikä työ ollut liian stressaavaa. Keskimaalaiset myös kokivat entistä yksituumaisemmalla joukolla, että henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan hyvin.

TYT-kyselyyn vastasi 91,2 prosenttia henkilöstöstämme. Edellisvuosien tapaan loistavalla tasolla pysynyt vastausaktiivisuus lisäsi tulosten luotettavuutta.

Keskimaan työtyytyväisyys 2018–2022

2018	71,8
2019	74,2
2020	78,2
2021	77,5
2022	78,1

TYT-indeksi kuvaa työyhteisötutkimuksen kokonaistulosta. Tulos on 0, jos kaikki vastaajat ovat äärimmäisen kriittisiä ja 100, jos kaikki vastaajat ovat äärimmäisen myönteisiä vastatessaan kaikkiin indeksikysymyksiin.

VAIHTELEVIA URA- JA OPINTOPOLKUJA

Meillä Keskimaalla ihmisillä on mahdollisuus tehdä urapolullaan erilaisia tehtäviä, eri puolilla Keski-Suomea ja kaikilla eri toimialoillamme. Joukosamme onkin monia pitkän linjan keskimaalaisia, jotka ovat tehneet töitä useissa toimipaikoissamme; kaupoissa, ravintoloissa ja liikenne- myymälöissä, asiantuntijatehtäviä unohtamatta. Toiset ovat puolestaan täysin tyytyväisiä hallitessaan yhdessä ja samassa paikassa omat työtehtävänsä suvereenisti, ja sekin on täysin ok. Urapolut ovat erilaisia ja jokaiselle yksilöllisiä, eikä aina tarvitse kulkea organisaatiossa ylöspäin. Oikea reitti voi olla myös tehtävien vaihtaminen tai siirtyminen ihan eri toimialalle. Meillä tarjolla olevista urapoluista on tehty kartta, joka auttaa hahmottamaan, mitä esimerkiksi myyjän pitää oppia, minkälaisia valmennuksia käydä ja tehtäviä hallita, jotta on mahdollista saada vaihtelevuutta ja uusia haasteita työhönsä.

”KAIKKI TEHTÄVÄNI KESKIMAASSA OVAT OLLEET ERILAISIA, OPETTAVAISIA JA IHANIA. OLEN SAANUT KULUNEIDEN VUOSIEN AIKANA TEHDÄ MONENLAISTA JA EDETÄ URALLANI.”

myyntipäällikkö **Anne-Mari Sipinen**
Prisma Palokka

AMMATTIOSAAMISEN KEHITTÄMINEN ON JATKUVAA

Oman ammattiosaamisen kehittämiseen vaihtoehtoja on runsain mitoin. Työn lomassa voi kouluttautua ammattiin työssä oppimalla tai suorittamalla erilaisia ammattitaitoa kehittäviä koulutuksia ja tutkintoja. Vuonna 2022 toteutettiin esimerkiksi lukuisia oppisopimusryhmiä. Keskimaalaiset vahvistivat osaamistaan myös merkonomiopinnoilla, liiketoiminnan ja lähiesihenkilötyön ammattitutkinnoilla sekä lukuisilla muilla koulutuksilla ja valmennuksilla.

Keskimaalaisten ammattiosaamista vahvistaviin koulutuksiin käytettiin vuoden aikana valtava määrä työtunteja. Työssä oppiminen on meillä

merkittävä asia, koska etenkin tutkintotavoitteellinen koulutus on käytännössä kokonaisuudessaan työpaikalla tapahtuvaa oppisopimuskoulutusta.

NELJÄ TUTKINTOA KUUESSA VUODESSA

Prisma Palokan ruokatorivastaava **Paula Paavola** on suorittanut reilun kuuden Keskimaa-vuotensa aikana neljä eri tutkintoa työn ohessa: liiketoiminnan perustutkinnon (merkonomi), liiketoiminnan erikoisammattitutkinnon (ruokamestari), lähiesi- miestyön ammattitutkinnon ja marraskuussa 2022 päättyneen Kalamestarivalmennuksen.

– Toivon saavani suorittaa vielä uuden tutkinnon joltain aihealueelta. Kouluttautumismahdollisuus antaa minulle intoa, tietoa ja taitoa omaan työhön. Olen saanut jokaisesta tutkinnosta hurjasti oppia, Paula kertoi Kalamestariksi valmistumisensa jälkeen.

Jokainen esihenkilö on kannustanut, tsempannut ja ollut kiinnostunut siitä, miten Paulan opiskelu sujuu.

– Se, että Keskimaa mahdollistaa kouluttautumisen työntekijöilleen on ihan huippu juttu. Ei ole mikään itsestäänselvyys, että työnantaja mahdollistaa opiskelun.

”KESKIMAALLE ANNAN ISON KIITOKSEN SIITÄ, ETTÄ OLEN SAANUT VARSIN VAPAA KÄDET TOTEUTTAA VISIOITANI JA KEHITTÄÄ TOIMINTAA. MOTIVOIVINTA TYÖSSÄ ON SE, KUN MENNÄÄN TOSI KOVAA JA ONNISTUTAAN YHDESSÄ. SIKSI KESKIMAA ON MINUN TYÖNANTAJANI TULEVAISUUDESAKIN.”

Vuoden 2022 Ässäpäällikkö **Jukka Puhalainen**
Revolution

Kuva: Petri Blomqvist

MONIKULTTUURISUUS VAHVISTUI

Suomen työmarkkina on suuressa myllerryksessä, eikä Keskimakaan ole välttynyt työvoimapulan mukanaan tuomilta ilmiöiltä. Ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuuden haasteet näkyivät vuonna 2022 etenkin ravintoloissa ja liikennemyymälöissä, hankalimpien tilanteiden ajoituksessa koronarajoitusten poistumisen jälkeisiin kevätkuukausiin.

Yksi ratkaisu työvoimahaasteisiin on kansainvälinen rekrytointi, johon myös Keskimaa on tarttunut. Henkilöstövuokraukseen keskittyvän Baronan kautta meille tuli toukokuussa töihin kahdeksan ammattitaitoista filippiiniläistä kokkia. He työskentelivät loppuvuoden aikana sekä ravintoloissa että ABC-toimialalla.

Rossossa jo kolme vuotta töissä ollut ensimmäinen filippiiniläiskokkimme **Jayson Yco** on kotiutunut Keskimaaan ja edennyt urallaan. Hänet nimitettiin kesällä 2022 Rosson vuoromestariksi. Jayson uskoo pysyvänsä Keskimaaassa töissä, eikä suunnittele ainaakaan lähiaikoina paluuta Filippiineille.

– At Rosso we have a fantastic team and leadership. I like being a keskimaalainen, it is really great. I feel like I'm treated as one of Keskimaa's own, not as an immigrant, hän kuvailee.

AMMATTILAISIA JA KOKELAITA

Monikulttuurisuuden kasvu, työryhmän kansainvälistyminen ja työkielen vaihtuminen suomesta englanniksi tulivat entistä pysyvämmäksi osaksi arkea myös Trattoria Aukiassa. Keväällä tiimi sai vahvistusta maahanmuuttajien koulutuksen kautta kokkikokelaista Gambiasta, Espanjasta ja Venäjältä sekä kovan tason ammattilaisen Filippiinien lisäksi Yhdysvalloista.

– Tartumme kaikkiin meille töihin haluaviin hyviin tyyppeihin, ammattitaidon tasosta riippumatta. Se edellyttää entistä yksilöllisempää ja suunnitelmallista perehdyttämistä ja ohjaamista, totesi ravintolapäällikkö **Katri Ruuhonen**.

MUKANA AVOIN TYÖELÄMÄ –HANKKEESSA

Lähdimme vuoden aikana mukaan myös Avoin työelämä –hankkeeseen, jossa kartoitetaan kiintiökolaisten, etupäässä sotaa paenneiden ukrainalaisten, osaamista, lisätään heidän työelämävalmiuksiaan ja kartoitetaan yritysten edellytyksiä työllistää pakolaistaustaisia henkilöitä.

Kuva: Kristina Tammitie

TYÖHYVINVOINNIN JOHTAMISESSA REAGOINNISTA ENNAKOINTIIN

Meillä Keskimaaalla työhyvinvoinnin pitää olla osa toimintakulttuuria. Samalla tavalla kuin liiketoimintaa johdetaan, on myös johdettava ja mitattava työhyvointia, tiiviissä yhteistyössä liiketoimintojen, henkilöstötoimintojen omien asiantuntijoiden sekä työterveyshuollon kanssa.

Työhyvointia tukevia ja edistäviä menetelmiä meillä on käytössä runsaasti, esimerkiksi laaja työterveyshuolto, hyvät mielen hyvinvoinnin palvelut, S-ergolähettilästoiminta, liikunta- ja hyvinvointiedut, muokatus työn toimintamalli, huolikeskustelut sekä johdon ja päälliköiden valmennukset.

– Vahva strateginen tekeminen työhyvinvoinnin eteen on merkittävä lisä pakettiimme. Irralliset temput eivät toimi, tarvitaan kaikkien liiketoimintojemme läpi kulkevaa yhtenäistä toimintatapaa. Haluamme olla edelläkävijöitä työhyvinvoinnin saralla, työhyvointipäällikkö **Satu Ylitälo** linjaa.

SUUNNITELMALLISTA TEKEMISTÄ

Vuoden 2022 aikana työhyvinvoinnin ja työkykyjohtamisen iso teemamme oli siirtyä reagoinnista ennakointiin: lähdimme tekemään yhä ennakkoivampaa ja systemaattisempaa työtä henkilöstön hyvinvoinnin eteen, painottaen varhaista tukea ja avointa keskustelua vaikeistakin aiheista, suunnitelmallisesti ja konkreettisina toimina. Työkykyjohtamiseen valmisteltiin myös mittaristoa, joka antaa faktaa siitä, missä keskimaalaisten työhyvinvoinnissa mennään.

– Emme jää odottamaan sairauslomalappuja työntekijöiltämme, vaan haluamme löytää yhä parempia työkaluja ennakkoivaan tekemiseen, jotta tilanne ei päädy sairastumiseen. Työtä voidaan useimmiten muokata kunkin omaan tilanteeseen sopivaksi niin, ettei kukaan mene henkisesti tai fyysisesti rikki.

TUKI- JA LIIKUNTAELINHAASTEIDEN TAKLAUSTA

Vuonna 2022 keskityttiin tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyyn ja hoitoon, sillä ne ovat meillä yleisin sairastumisen ja sairauslomien syy. Tuki- ja liikuntaelinhaasteita oli TULES-työpajoissa taklaamassa moniammattilliset ja kaikki organisaatiotasot kattava porukka. Iso merkitys on myös toimipaikkoihimme työntekijöiden parista nimetyillä aktiivisilla ja koulutetuilla S-ergolähettiläillä, jotka tekevät henkilöstön tuki- ja liikuntaelinten hyvinvoinnin eteen arvokasta työtä arjessa.

– Pidän silmät auki koko ajan. Ohjaan ja seuraan, että nostotekniikat ovat oikeita, eikä yritetä siirtää liian painavia tavaroita kerralla. On tärkeää jokaisen

ymmärtää, että iästä ja voimavaroista riippumatta väärin tekemällä voi saada omaan krooppaan paljon vahinkoa aikaiseksi, ABC Hirvaskankaan ergolähetiläs **Iisakki Hicham** korosti.

ESIHENKILÖILLE LAAJA HYVINVOINTIOHJELMA

Vuoden 2022 aikana käynnistimme laajan esihenkilöiden hyvinvoinnin ja osaamisen kehittämiseen tähtäävän ohjelman. Panostamme lähijohtamiseen ja esihenkilöihin kokonaisvaltaisesti, huomioiden terveys, työkyky, osaaminen ja itsetuntemus. Parhaan työntekijäkokemuksen kannalta laadukas lähijohtaminen ja esihenkilötyön onnistuminen ovat ensiarvoisen tärkeitä. Jokainen keskimaalainen ansaitsee hyvää johtamista.

Vuoden 2023 kevääseen jatkuva esihenkilöiden hyvinvointivalmennus sisältää muun muassa kehon kuntoindeksin mittauksen valmennuksen alussa ja lopussa, hyvinvoinnin ja työkyvyn tilannearvion sekä lähivalmennustapaamisia, joiden sisältö vaihtelee sen mukaan, mihin ryhmään kukin on oman tilan-

teensa arvioinut parhaiten sopivaksi. Viitasaaren S-marketin päällikkö **Ritva Kumpulainen** kertoo saaneensa valmennuksesta paljon hyvää.

– Me kaikki tiedämme, miten tärkeää on syödä hyvin, nukkua riittävästi ja liikkua oikein, mutta usein me sydämellämme työtä tekevät Keskimaan esihenkilöt emme aseta itseämme ja hyvinvointiamme etusijalle. Siksi on ollut hyvin silmiä avaavaa olla mukana valmennuksessa, jossa keskitytään meidän hyvinvointiin, ei arvostellen ja syyllistäen, vaan armollisesti, kannustaen ja ilon kautta. Olen saanut valmennuksesta paljon uutta virtaa, valtavasti apua jaksamiseen ja uusia sydänystäviä.

Osa ohjelmaa on Syty ja sytytä -lähijohtamisen valmennus, joka polkaistiin käyntiin 2022 syksyllä.

– Siinä keskitytään ihmisten johtamiseen, kohtaamiseen ja motivointiin. Olen itse toiminut Keskimaaassa esihenkilötehtävissä 15 vuotta. Tänä aikana johtaminen on muuttunut todella paljon, viime vuosina yhä enemmän työryhmän jäsenet yksilöinä huomioivaksi. On enemmän kuin paikallaan, että johtamistaitojamme päivitetään ja vahvistetaan, Ritva arvioi.

Kuva: Kristina Tammitie

PEREHDYTYKSESSÄ IHAN HYVÄ EI RIITÄ

Meillä Keskimaalla on jo parin vuoden ajan tehty töitä laadukkaamman ja yhtenäisemmän perehdytyksen eteen. Perehdyttäminen on muuttunut vuosi vuodelta paremmaksi, mutta kehitettävää on edelleen, sillä ihan hyvä ei riitä.

– Tavoitteena on ollut yhtenäistää perehdytystä ja kehittää toimintamalli, jolla taataan jokaiselle työntekijälle samanlaiset mahdollisuudet hyvään perehdytykseen, HR-asiantuntija **Anna Taivalmäki** kuvailee.

Hän on ollut mukana parempaa perehdytystä ajavassa työryhmässä, jossa ovat edustettuina kaikki Keskimaan toimialat.

– Monialaisessa osuuskaupassa perehdytyksen pitää olla huolella mietittyä. Annamme perehdyttäjille kaiken tuen, tiedon ja materiaalin, jota he tarvitsevat. Haluamme tuottaa onnistuneita työntekijäkokemuksia ja tunnetta siitä, että meillä työntekijä on osa yhtä isoa porukkaa ja että jokainen otetaan vastaan samalla huolenpidolla ja lämmöllä.

Kaikki Keskimaalle uutena tulevat työntekijät pääsevät keskitettyyn perehdytykseen, jossa käydään läpi muun muassa yhteisiä pelisääntöjä sekä vahvistetaan uuden keskimaalaisen työelämä- ja asiakaspalvelutaitoja. Toinen osa perehdytystä tapahtuu työntekijän omassa yksikössä.

– Otamme perehdytyksessä huomioon yksilölliset tarpeet ja seuraamme oppimisen ja osaamisen karttumista. Pidämme myös välikeskusteluita, joiden kautta huomataan ajoissa asiat, joissa tarvitaan vielä syventymistä tai oppimista.

Annan mukaan vuoden 2022 aikana oli havaittavissa yleinen ajattelutavan muutos.

– Meillä on herätty siihen, että perehdyttämisellä on todella iso merkitys työssä pärjäämisen lisäksi työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. Kaikissa toimipaikoissamme ollaan entistä valmiimpia ja halukkaampia panostamaan laadukkaaseen perehdytykseen.

KESÄTYÖNTEKIJÄT TYKKÄÄVÄT

Perehdytyksen merkitys on suuri myös kesätyöntekijöiden vastaanottamisessa. Kesällä 2022 meillä työskenteli yli tuhat kesätyöntekijää, joista lähes 600 oli varsinaisia kesätyöntekijöitä ja 489 Tutustu työelämään ja tienaa -kesäharjoittelijoita. Olemme mukana vastuullinen kesäduuni -kampanjassa, jossa selvitetään aina kesän jälkeen kyselytutkimuksella, mitä mieltä nuoret ovat kesätyöstään olleet.

– Tutkimus antoi kesältä 2022 viitteitä siitä, että olemme Keskimaalla onnistuneet muihin kaupan alan yrityksiin verrattuna paremmin herättelemään ajatusta siitä, että kesätyö voisi olla myös tulevaisuuden ammatti, Anna kertoo.

Kuva: Kristina Tammitie

SUPERHYVÄT HENKILÖSTÖEDUT

Keskimaalaisilla on superhyvät henkilöstöedut, jotka ovat vuosi vuodelta tuntuvampia ja monipuolisempia:

• Keskimaan omista marketeista päivittäistavarasta alennus, joka nostettiin joulukuun 2022 alussa kolmesta kuuteen prosenttiin. Korotettu alennus on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka.

• Muista S-ryhmän kaupoista kautta maan Bonuksen lisäksi ostoetua 3–25 % osuuskaupasta ja tuotteesta riippuen. Tuntuvia etuja myös bonusyhteistyökumppaneilta.

• S-ryhmän kaikissa ravintoloissa ruoka- ja juomatuoteryhmään kuuluvat tuotteet –25 %.

• Sokos Hotelleissa alennuksia majoituksesta, esimerkiksi –35 tai –45 % päivän hinnasta.

• S-Pankista erilaisia alennuksia, mm. rahastomerkinnöistä ja asuntolainoista. S-Tilillä henkilökuntakorko.

• Kaikki keskimaalaiset ovat pysyvän tulospalkitsemisen piirissä. Tulospalkkaa voi ansaita jopa euron per tehty työtunti.

• Mikäli vuositulos sen sallii, henkilökunnalle maksetaan lisäksi ylimääräinen tulospalkkio. Vuodelta 2022 ylimääräistä tulospalkkiota maksettiin yli miljoona euroa.

• Selkeästi lain edellytyksiä kattavammat työterveyspalvelut, sisältäen esimerkiksi mielenterveyspalvelut.

• ePassilla 200 euron tuki liikuntaan, hyvinvointiin ja kulttuuriin sekä 30 euroa työjalkineiden hankintaan.

• Vapaa-ajalla Pohjola Vakuutuksen laaja tapahtumavakuutus ilman euro- tai aikamääräistä rajaa.

”TULLESSANI TALOON OLIN PORUKAN NUORIN JA MINUA JÄNNITTI TOSI PALJON. VASTAANOTTO OLI NIIN HYVÄ JA KANNUSTAVA, ETTÄ MIETIN VOIKO TÄMÄ OLLA TOTTAKAAN. EIKÄ MISSÄÄN MUUALLA VOI TÄLLÄ ALALLA SAADA NÄIN KATTAVIA HENKILÖKUNTAETUUKSIA.”

parturi-kampaaja **Jenna Kananen**
Parturi-kampaamo Seppälä

MARKET JA TAVARATALOKAUPPA

HENKILÖKUNTAA

1384

PÄIVITTÄISTAVARAKAUPPA

462,5 M€

kehitys 4,8 %

TOIMIPAIKKOJA

43

KÄYTTÖTAVARAKAUPPA

59,4 M€

kehitys 0,2 %

LIKEVAIHTO

525,1 M€

kehitys 4,3 %

PÄIVITTÄISTAVARAVERKKOKAUPPA

12,8 M€

kehitys 56,6%

Kuva: Petri Blomqvist

PIDIMME KIINNI EDULLISIMMASTA RUOKAKORISTA

Market- ja tavaratalokaupassa vuosi 2022 oli poikkeuksellinen ja tapahtumarikas. Koronatilanne toi edelleen omat haasteensa niin meille kuin asiakkaillemmekin, ja alkuvuoden aikana pandemian rinnalle nousi Venäjän hyökkäyssodan mukanaan tuomat ilmiöt. Sodan vaikutukset näkyivät ulkomaisten tuotteiden toimitusketjujen katkeamisena, pidentymisenä ja uudelleenjärjestelyinä sekä kustannusten ja kuluttajahintojen voimakkaana nousuna.

Koko ruokaketjun ja asiakkaiden arjen tällä tavoin haastavaa tilannetta emme ole aiemmin vastaavalla tavalla kokeneet. Elintarvikkeiden hinnat nousivat vuoden aikana noin 9 prosenttia, mikä osaltaan heikensi kotitalouksien ostovoimaa. Yhä useammassa keski-suomalaiskodissa jouduttiin miettimään ruokaan käytettävän rahan riittävyyttä ja tekemään valintoja entistä suunnitelmallisemmin. Ostoksissa painottuivat edullisemmat oma merkki -tuotteet sekä pienemmät pakkauskoot. Nähtävissä oli myös kasvisten ja hedelmien vähentyminen ostoskorissa. Myynti ohjautui aiempaa selkeämmin Prismoihin sekä suuriin S-marketeihin.

VAKUUTTAVA HINNOITTELU TOI LISÄÄ MARKKINAOSUUTTA

Hintojen nousu näkyi tietysti myös meillä, mutta pidimme tiukasti kiinni edullisimman ostoskorin lupauksestamme. Kustannustehokkuutemme merkitys korostui entisestään, ja pystyimme varmistamaan asiakasomistajillemme edullisen hintatason ja kaikille kukkarolle sopivia vaihtoehtoja kattavat laajat valikoimat.

Päivittäistavarakaupan liikevaihtomme kasvoi 4,8 prosenttia, kaupan käydessä koko vuoden ajan paremmin kuin markkinassa keskimäärin. Ennakoimme markkinaosuutemme vahvistuneen selvästi, mikä kertoo, että olemme onnistuneet vakuuttamaan keski-suomalaiset hinnoittelullamme ja palvelutarjonnallamme.

SOKOKSELLA HYVÄ VUOSI

Käyttötavarakaupassa ostovoiman heikentyminen sekä kuluttajien varovaisuus ja aiempaa tarvelähtöisempihankintojen tekeminen olivat selvästi nähtävissä. Asiakkaat hyödynsivät aiempaa aktiivisemmin hintaetua tuovia kampanjoita, kuten 3+1-päiviä, Asiakasomistajapäiviä sekä Black Week -päiviä.

Erityisen ilahduttavaa oli Sokos-tavaratalon nousu peräti kuuden prosentin myynnin kasvuun asiakkaiden palattua koronavuosien jälkeen Jyväskylän keskustaan. Kokonaisuutena käytötavarakauppa kasvoi vain 0,2 prosenttia edellisvuodesta, mihin vaikutti erityisesti Kodin Terran negatiiviset kehitysluvut. Joulukuun alussa päädyttiin lopulta siihen, että avaukseltaan lähtien tappiollisen Kodin Terran ovet suljettiin viimeisen kerran.

Kustannusten noususta huolimatta jatkoimme kauppapalvelujemme kehittämistä. Toteutimme vuoden mittaan useita myymälä uudistuksia, toimme toimipaikkoihimme uusia palveluja ja kehitimme tuotevalikoimiamme. Ruoan verkko-kaupassa päädyttiin jopa kovia odotuksiamme suurempaan kasvuun.

Vesa Kyllönen

market- ja tavaratalokaupan toimialajohtaja

RUOAN VERKKOKAUPPA KASVAA VAUHDILLA

Vuoden 2022 aikana Keskimaa tarjosi ruoan verkkokauppapalveluja 14 toimipaikassa: Seppälän, Keljon ja Palokan Prismoissa, Mestarin Herkussa sekä Jämsän, Keuruun, Laukaan, Muuramen, Saarijärven, Tikkakosken, Vaajalan, Viitasaaren ja Äänekosken S-marketeissa. Lisäksi S-kaupat-verkkokauppa otettiin elokuussa 2022 käyttöön Toivakan Salessa.

– Toivakassa vastaamme ruoan verkkokaupalla kunnallisen kotihoidon tarpeisiin. Vanhuksen omassa kodissa asumista auttavan kotihoitajan ei tarvitse enää käyttää asiakkaalle varattua aikaa kaupassa käymiseen, vaan hän voi keskittyä vanhuksen luona olemiseen. Palvelun käyttöön kouluttamamme kotihoitajat tekevät ruokatilaukset vanhusten kanssa yhdessä. Toki kaikki muutkin toivakkalaiset voivat käyttää palvelua, verkkokaupan kehityspäällikkö **Marko Hoffrén** kuvailee.

86 865 TYÖTUNTIA

Keskimaan ruoan verkkokaupan myynti kasvoi edellivuoden kymmenestä miljoonasta eurosta 15 miljoonaan euroon.

– Kunnianhimoiseen myyntitavoitteeseemme pääsimme jo ennen joulua, ennätysellisen vilkaan jouluviikon ansiosta. Palvelun kysyntä kasvoi jatkuvasti, niin juhlapyhien alla kuin arjen keskelläkin.

Eniten verkkokauppa-asiakkaita oli Prismoilla, joista Seppälän Prisma säilytti selkeän ykköspaikkansa jopa yli 800 viikkotilauksellaan. Seuraaksi sijoittui Mestarin Herkku, ennen suosituimpia S-marketeja. Jämsän, Vaajalan, Laukaan ja Äänekosken myymälöissä tilausten määrä oli vilkkaimpina viikkoina yli 200. Tilauksen keräilyssä tehtiin vuoden 2022 aikana Keskimaa 86 865 työtuntia.

PALVELU KASVAA JA KEHITTYY

Ruoan verkkokaupan kehittämistä jatkettiin niin tilauksen tekemisen ja noutamisen kuin myymälässä tapahtuvan keräilyn osalta. Myymälöissä tilausten määrää seurataan tarkasti ja tilausikkunoita avataan tarvittaessa lisää noutolokerikkojen mahdollistamisella puitteissa.

– Kasvuvauhdista kertoo hyvin se, että vuoden 2021 lopulla Jämsän S-marketin valmistui uusi verkkokaupan noutopiste omalla sisäänkäynnillä, jo keväällä 2022 tilaan piti lisätä noutolokeroita ja jälleen olisi pientä laajennuksen tarvetta, Marko Hoffrén kertoo.

Vuoden 2023 alkupuolella verkkokaupan uudet noutopisteet otetaan käyttöön Laukaan ja Äänekosken S-marketeissa sekä Seppälän Prismassa, jossa muutos mahdollistaa tilausmäärien kaksinkertaistamisen.

Kuva: Tuukka Mielonen

Kuva: Jani Rutanen

PRISMA-TARINA ALKOI SEPPÄLÄSTÄ

Vuonna 2022 Prisma-ketjussa vietettiin 50-vuotisjuhlavuotta, sillä Suomen ensimmäinen Prisma avattiin Jyväskylän Seppälään syksyllä 1972.

– Se oli todella suuri ja ihmeellinen asia Keski-Suomelle. Prisma on kasvanut ja muotoutunut asiakaidemme rinnalla tähän päivään. Moni asiakas onkin ollut mukana koko taipaleemme ajan, kiittää prismajohtaja **Joonas Heiskanen**.

Seppälän Prisman merkitys keskisuomalaisille tuli hienosti esiin juhlavuoden aikana entisiltä työntekijöiltä ja asiakkaita kerättyjen tarinoiden kautta. Muistot ovat naurattaneet, ilahduttaneet ja hämmästyttäneet – monenlaista on mahtunut 50-vuotiaan kaupan ja sen asiakkaiden arkeen. Muistelut löytyvät **keskimaa.fi/prisma50** -verkkosivuiltamme. Syntymäpäiviä juhliittiin asiakasomistajapäivien, tarjous-ten ja erilaisen ohjelman merkeissä marraskuussa.

YLI 3 MILJOONAA MAKSAVAA ASIAKASTA

Seppälän Prisma on ollut avauksestaan lähtien kaikilla mittareilla mitaten Keskimaan suurin toimipaikka, jossa asioi nykyisin reilut 3 miljoonaa maksavaa asiakasta vuosittain. Vuoden 2022 lopussa Suomen vanhimmassa Prismassa työskenteli kampaamo mukaan lukien 263 työntekijää, joista vuoden aikana aloittaneita oli 61.

HELPPOA ASIOINTIA JA HALVIMPIA HINTOJA

Jyväskylän kolmen Prisman merkitys Keskimaan asiakasomistajille korostui vuonna 2022 ostamisen ohjautuessa aiempaa enemmän suuriin kaappoihin.

– Vuosi oli kokonaisuudessaan sekä kaupallisesti että tuloksellisesti hyvä, kiteyttää Keljon ja Palokan Prismojen johtaja **Tommi Viitanen**.

Prismajohtajat korostavat, että Prismojen tärkeimmistä elementeistä, asiointin helppoudesta ja hintakilpailukyvyistä pidetään kiinni edelleen.

– Päivittäistavarakaupan hintajohtajuuden varmistaminen on kaiken tekemisemme keskiössä, Tommi Viitanen ja Joonas Heiskanen lupaavat.

Jyväskylän Prismojen uudistukset 2022:

• Kaikissa Prismoissa uudistettiin lemmikkiosastot, kauneuden maailma sai upean fresh-upin ja täysin uudet, retkeilyyn ja ulkoiluun keskittyvät Outdoor-osastot valmistuivat.

• Seppälän Prismassa toteutettiin käyttötavaraosaston 450 neliön laajennus: ketjun laajimman valikoiman kattavan Outdoor-osaston lisäksi mm. kukka-kauppa Ilona, Finlayson- ja FanniK-konseptit sekä Angry Birds -leikkipaikka. Vuoden alussa valmistui Prisma Seppälän parturi-kampaamon laajennus ja samoihin aikoihin avattiin kauneuden erikoisliike Emotion. Huhti-toukokuussa Seppälän Prismassa energiatehokkuutta parannettiin ovitetuilla kylmäkalusteilla. Valaistus uudistetaan vuoden 2023 aikana.

• Kerää ja skannaa -palvelu laajentui Palokan ja Seppälän Prismoihin. Keljon Prismassa palvelu on ollut käytössä jo pari vuotta.

• Keljon Prismassa kassa-alue uudistettiin.

TOURULAN JA SVELAN S-MARKETIT KASVUN KÄRJESSÄ

Keskimaan S-marketille vuosi 2022 oli myynnillisesti hyvä, vaikka volyymit eli kilot, litrat ja kappaleet hieman laskivat.

– Hintojen nousun takia myynti kuitenkin kasvoi lähes kuusi prosenttia, jonka arvioimme olevan selvästi markkinan kehitystä reippaampaa. Erityisesti vuoden jälkimmäisellä puoliskolla hintojen merkitys korostui ja asiakkaat luottivat hintatasoomme, ryhmäpäällikkö **Jarno Minkkinen** selvittää.

Parhaimpiin kasvulukuihin ylsivät Jyväskylän uuden Kankaan asuinalueen kupeeseen vuonna 2021 avattu S-market Tourula sekä Jyväskylän ainut ympäri vuorokauden palveluva kauppa S-market Savela, jonka laajennus valmistui maaliskuussa. Kolmen kärkeen ylsi myös S-market Hankasalmi, mihin vaikutti Hankasalmen aseman Salen sulkeminen helmikuussa.

– Iloitsimme onnistumisista myös Tikka-kosken ja Viitasaaren S-marketeissa, joissa myynnit säilyivät hyvällä tasolla kilpailijoiden toteuttamista kehittämistoimista huolimatta. Tämä kuvaa mainiosti asiakasomistajiemme vahvaa sitoutumista meihin.

UUTTA BUUSTIA ESILLEPANOIHIN JA AJANKOHTAISUUKSIIN

S-marketien yhtenä painopisteenä oli tavoitteellinen myynnin johtaminen.

– Se näkyy asiakkaille entistä houkuttelevampina esillepanoina erityisesti hyllynpäädyissä, mutta myös kampanjatuotteet, uutuudet ja ajankohtaiset tuotteet saivat

uutta buustia. Henkilöstömme on osoittanut hienoa sitoutumista uusien toimintamallien toimeenpanoon, ja tästä saavat asiakkaamme nauttia, Jarno Minkkinen toteaa.

S-marketien henkilöstölle vuosi oli vaativa. Sairaushäiriöiden määrä pysyi korkealla koko vuoden, mutta työntekijöiden hienolla joustamisella saimme myös poikkeustilanteet hoidettua, ryhmäpäällikkö kiittää.

S-marketien uudistukset 2022:

• S-market Savelan konseptiuudistus/laajennus valmistui maaliskuussa. Keskimaan suurimpiin ja vilkkaimpiin S-marketeihin kuuluvassa myymälässä ahtaus vaihtui avaruuteen. Uudistus toi mukanaan asioinnin helppoutta sekä laajemmat valikoimat lähes jokaisessa tuoteriimissä.

• S-market Äänekoski uudistui pääosiltaan joulukauppaan, tosin viimeisten osien valmistuminen ajoittuu vuoden 2023 alkupuolelle. Myymäläilme raikastettiin uuden S-market-konseptin mukaiseksi, ovelliset kylmäkalusteet paransivat merkittävästi myymälän energiatehokkuutta ja verkko-kauppaostoksien noudolle rakennettiin omat tilat. Uudistuksen yhteydessä myymälän yhteyteen saatiin kaksi uutta vuokralaista, Kotipizza ja Silmäasema.

• Laukaan S-marketin konseptiuudistus saatiin vihdoinkin käyntiin. Myymälään tehdään 350 neliön laajennusosa, jossa painopisteenä on taustatilojen ja toiminnallisuuden parantaminen. Kalustusta käännetään 90 astetta, jolloin myös kassat, maitokaappi ja Ruokatori vaihtavat paikkaa. Muutos toteutetaan maaliskuuhun 2023 mennessä.

• Kolme vuotta kestänyt S-marketien uudistusurakka saadaan päätökseen vuoden 2023 alkupuolella. Viimeisenä Keskimaan 25 S-marketista uuden konsepti-ilmeen saa S-market Viitasaari. Muutoksen valmistelu aloitettiin vuoden 2022 lopulla.

TEHDÄÄN ASIAKKAILLE PARASTA KAUPPAA

Joulun alla ilmestyneessä Keskimaalaisessa (Keskimaan oma henkilöstölehti) pureuduttiin siihen, mitä kaupan työssä hyvä perustekeminen pitää sisällään ja miten fokus pysyy oikeissa asioissa.

Jämsän S-marketissa työskentelevät **Jaana Mantere**, **Aija Kankaanpää** ja **Hanna Kurjonen** kiteyttivät oman kauppansa tärkeimmät tekemiset kolmeen asiaan:

• Pidetään kiinni yhdessä laadituista pelisäännöistä. Kun jokainen tekee omaan vuoroonsa kuuluvat työtehtävät, se riittää.

• Keskitytään niihin asioihin, jotka ovat asiakkaalle tärkeimpiä. Muistetaan että kaikki mitä tehdään, tehdään asiakkaita eikä itseämme varten. Varmistetaan asiakkaillemme iloiset kohtaamiset ja sujuva arki.

• Huomioidaan myös työkaverit – tervehditään, kiitetään, kysytään kuulumisia ja annetaan kriittinenkin palaute näytiksi ja rakentavasti. Iloitaan yhdessä onnistumisista ja tehdään porukalla parasta kauppaa.

Kuva: Kristiina Tammitie

SALEISSA VAIHTELEVA VUOSI

Keskimaan Sale-myymälöille vuosi 2022 oli vaihteleva.

– Hankasalmen asemalla sijainneen Salen sulkeminen vaikutti kokonaismyynntiin 4,4 prosenttia, mutta muut toimipaikat suorituivat sekä myynnin kehityksen että tuloksentekon näkökulmasta hienosti, kertoo ryhmäpäällikkö **Outi Terho**.

SISÄILMAONGELMAT KOITUIVAT KOHTALOKSI

Hankasalmen aseman Sale jouduttiin sulkemaan helmikuussa rakennuksen huonon kunnon vuoksi. Keskimaa toimi vuokralaisena vanhassa ja suojellussa kiinteistössä, jonka pitkään jatkuneet ilmanvaihdon ongelmat vaikuttivat henkilökunnan ja asiakkaiden terveyturvallisuuteen. Keskimaa teki edellisten vuosien aikana useita korjaustoimenpiteitä ongelmien korjaamiseksi kaupan tiloissa, mutta niillä ei ollut toivottua vaikutusta. Tammikuusta kartoitettiin myös mahdollisuudet siirtää Sale uuteen paikkaan, mutta sopivaa myymälätilaa ei ollut tarjolla, eikä uudisrakentaminen ollut kannattavuuden näkökulmasta mahdollista.

– Sale Hankasalmen henkilökunnalle tarjottiin töitä vähintään entisin ehdoin Keskimaan muista kaupan toimipaikoista, ja he kaikki ovat jatkaneet työskentelyä meillä, Outi Terho toteaa.

SALE KONNEVESI YKKÖSENÄ

Saleista parhaisiin kasvulukuihin ylsi Sale Keltinmäki, jossa tehtiin kattava uudistus edellisen vuoden lopussa. Kauppa kävi tavallomaista suotuisammin myös Huhtasuon, Kivijärven ja Konginkankaan myymälöissä. Keskimaan suurimman Salen tavoitellun ykköstilän on vakiinnuttanut itselleen Sale Konnevesi, jonka vuosimyynti on kasvanut muutaman vuoden aikana yli viiteen miljoonaan euroon.

Sale-myymälöiden uudistukset 2022:
• Sale Huhtasuon uudistettiin lokakuussa ketjun uuden konsepti-ilmeen mukaiseksi. Samalla uusittiin kalustusta ja valikoimia päivitettiin vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeita. Loppuvuoden aikana asiakasmäärät lähtivät selvään nousuun.

• Keskimaan vanhimmassa, vuodesta 1944 lähtien osuuskauppakäytössä olleessa kiinteistössä toiminut Konginkankaan Sale siirtyi uuteen paikkaan marraskuussa. Käytötarkoitukseen sopiva liiketila löytyi läheisestä liikekeskuksesta. Muuton yhteydessä päivitettiin valikoimia ja myymälän energiatehokkuus nousi uudelle tasolle nykyaikaisen kylmäkalusteiden ansiosta.

• Vuoden loppuun mennessä konseptiuudistus oli toteutettu seitsemässä Keskimaan Salessa (vuosina 2020–2021 Toivakka, Multia, Konnevesi, Keltinmäki ja Haapamäki). Alkaneelle vuodelle on suunnitteilla Sale Säynätsalon uudistus.

Kuva: Kristiina Tammitie

Kuva: Kristiina Tammitie

GROCERANT NÄKYV USEISSA MYYMÄLÖISSÄ

Grocerant on maailmalta Suomeen levinnyt ilmiö, joka tuo ravintolatasoisen ruoan ruokakauppoihin. Tuoreista raaka-aineista paikan päällä valmistettujen take away -ruokien tarjonta laajeni viime vuonna Keskimaan myymälöissä vauhdikkaasti. Ultratuoreet omat tuotteet kävivät myös hyvin kaupaksi. Mestarin Herkussa kaupan ja ravintolan rajapinnan katoaminen on näkynyt jo pitkään. Tarjolla on omassa keittiössä valmistettua ruokaa monipuolisesti, välipaloista lämpimiin aterioihin.

Viime vuonna Mestarin Herkun grocerant-tarjonta laajentui entisestään. Myymälän sisällä sijaitsevalta uudelta Ravintolakadulta löytyvät ravintolatasoiset salaattit ja herkulliset pizzat. Ravintolakadun buffetista ostettavasta lasagnesta on tullut jo suorastaan klassikko.

OMALLA RESEPTIIKALLA, PAIKAN PÄÄLLÄ TEHTYÄ

– Mestarin Keittiön lasagnea ja muitakin valmisruokia, esimerkiksi naudanpaistikastiketta ja rullakebabia, toimitetaan myös Prismoihin, sekä Ruokatoreille että valmiiksi pakattuna, Omasta keittiöstä –tarralla ja Valmis-tuotemerkillä varustettuna, tuotekehityspäällikkö Petri Kilpeläinen kuvailee.

– Meidän omaan reseptiikkaan perustuvia lämmitysvalmiita aterioita ja etenkin paikan päällä täytettyjä ja paistettuja pizzoja tehdään myös useissa S-marketeissa. Pizzan lisäksi täytetyt patongit ovat olleet hyvin suosittuja, hän jatkaa.

SAVELA S-MARKETIEN KÄRJESSÄ

S-marketeista grocerant-edelläkävijä on Savelan S-market, jossa uutta tuotteistusta on otettu ennakkoluulottomasti kokeiluun ja myyntiin. Savelan S-marketin Ruokatorilta myydäänkin valmisruokaa jo saman verran kuin keskikokoisessa Prismassa. Savelan erikoisuus on oma laadukas burgeri paikallisen leipomon sämpylällä.

Valikoimaa kehitetään edelleen, asiakkaiden toiveita kuunnellen.

– Testaillaan ja maistatellaan eri makuja, kuunnellaan palautteita ja kehitetään tuotteita hyvin asiakaslähtöisesti, Petri Kilpeläinen kuvailee.

Keskimaa on viime vuosina panostanut voimakkaasti Jyväskylän ydinkeskustan palvelujen parantamiseen. Sokkarista on rakentunut 30 liikkeen kauppakeskus, jonka lippulaivana toimivat Sokos-tavaratalo sekä Keski-Suomen ainoa Rôtisseurs-kilvellä varustettu ruokakauppa Mestarin Herkku.

YLI 3 MILJOONAA MAKSAVAA ASIAKASTA

– Vuosi 2022 oli Sokkarilla ja Sokoksella hyvin positiivisviritteinen. Jyväskylän keskustan vetovoima houkutteli, ja asiakkaat löysivät hiljaisempien koronavuosien jälkeen jälleen tiensä palvelujemme pariin. Sokkarin kirkastunut ilme ja laaja palveluvalikoima sai paljon kiitosta asiakkailta, toteaa Sokos- ja kauppakeskusjohtaja **Una Hirvilampi**.

Kauppakeskuksen asiakasmäärät olivat kasvussa koko vuoden. Kokonaisuudessaan Sokkarilla asioi 4,5 miljoonaa asiakasta, missä kasvua edelliseen vuoteen oli 15,9 prosenttia.

– Sokkarin vuokralaisten tyytyväisyys toimintaan sai joulukuussa tunnusta valtakunnallisessa kauppakeskusvertailussa, jossa sijoituimme toiseksi suositteluhalukkuutta kuvaavan NPS-luvun sekä kokonaistyytyväisyyden mittareilla. Kärkitasolle nouseminen on meille todella iso asia, jonka eteen olemme tehneet paljon töitä viime vuosina.

YLI 3 MILJOONAA MAKSAVAA ASIAKASTA

Sokos-tavaratalossa vietettiin juhluvuotta, kun ketju täytti 70 vuotta ja Sokos Jyväskylä 60 vuotta. Juhlavuosi huipentui syksyllä vietettyyn synttäriviikkoon, jonka kohokohtana oli asiakasilta henkilökunnan muotinäytöksen, musiikin ja tanssiesityksen kera.

– Elämysten luominen asiakkaille arjessa ja erilaisissa tapahtumissa oli ehdottomasti vuoden 2022 parasta antia.

Asiakaspalveluun panostaminen ja monikanavaisen palvelun kehittäminen jatkuu tänä vuonna.

– Asiakkaat haluavat kokea palveluelämyksen osana ostokokemustaan. Palvelun kehittämisen kautta olemme onnistuneet tässä entistä paremmin. Parhaat vinkit ja ideat tuotteiden käyttöön ja yhdistelyyn ovat palvelumme kulmakiviä. Haluamme myydä asiakkaille mielihyvää, Una Hirvilampi kiteyttää.

Taloustutkimuksen Brändien arvostus 2022-tutkimuksessa laadukkuus ja tunnettuus luotettavana kotimaisena toimijana nostivat Sokoksen Suomen arvostetuimmaksi vaateliikkeeksi.

Kuva: Tommi Sassi

Kuva: Kristiina Tammitie

KODIN TERRAN TARINA PÄÄTTYI

Vuonna 2009 avatun Jyväskylän Kodin Terran tarina päättyi joulukuun 2022 alussa. Rautakauppa oli koko elinkaarensa ajan tappiollinen. Kannattavuutta yritettiin parantaa viimeisten viiden vuoden aikana eri keinoin, mutta toimenpiteet eivät tuottaneet toivottua tulosta.

Kodin Terra katoaa Suomen kartalta kokonaan, sillä ketjun yksiköt Kuopiossa, Hämeenlinnassa, Porissa ja Kokkolassa siirtyivät Prisma Rauta-brändin alle keväällä 2022 ja Rovaniemen Kodin Terra suljetaan alkuvuodesta 2023. Jo aiemmin vuosina 2014–2019 eri puolilla Suomea on lopetettu viisi Kodin Terra.

Jyväskylän Kodin Terrassa oli 34 vakituksessa työssä olevaa työntekijää, joille tarjottiin Keskimaan muista toimipaikoista. Heistä 6 otti tarjotun työpaikan vastaan. Kodin Terran tunnetuimpiin kasvoihin kuulunut **Jari Nevalainen** on tehnyt jo useamman vuoden ajan työvuoroja myös Sokoksella, jonka miesten pukeutumisen osastosta tuli hänen uusi hänen kotipesänsä.

– Jos on itse kyvykäs ja halukas, osuuskauppa tarjoaa aina mahdollisuuksia. Kun yksi ovi sulkeutuu, toinen avautuu, Jari kuvaili yli 20 vuoden kokemuksella.

Hän arvioi, että päätös ei ollut helppo Keskimaan johdollekaan.

– Kaikki kivet on varmasti käännetty ennen kuin tähän ratkaisuun on päädytty. Raskas asia tämä on varmasti kaikille. Meille onkin koko ajan viestitetty, että henkilökunnasta ei lopettaminen ole missään tapauksessa kiinni.

HOTELLIT JA RAVINTOLAT

HENKILÖKUNTAA

395

RAVITSEMISKAUPPA

23,2 M€

kehitys 37,1 %

TOIMIPAIKKOJA

16

MATKAILUKAUPPA

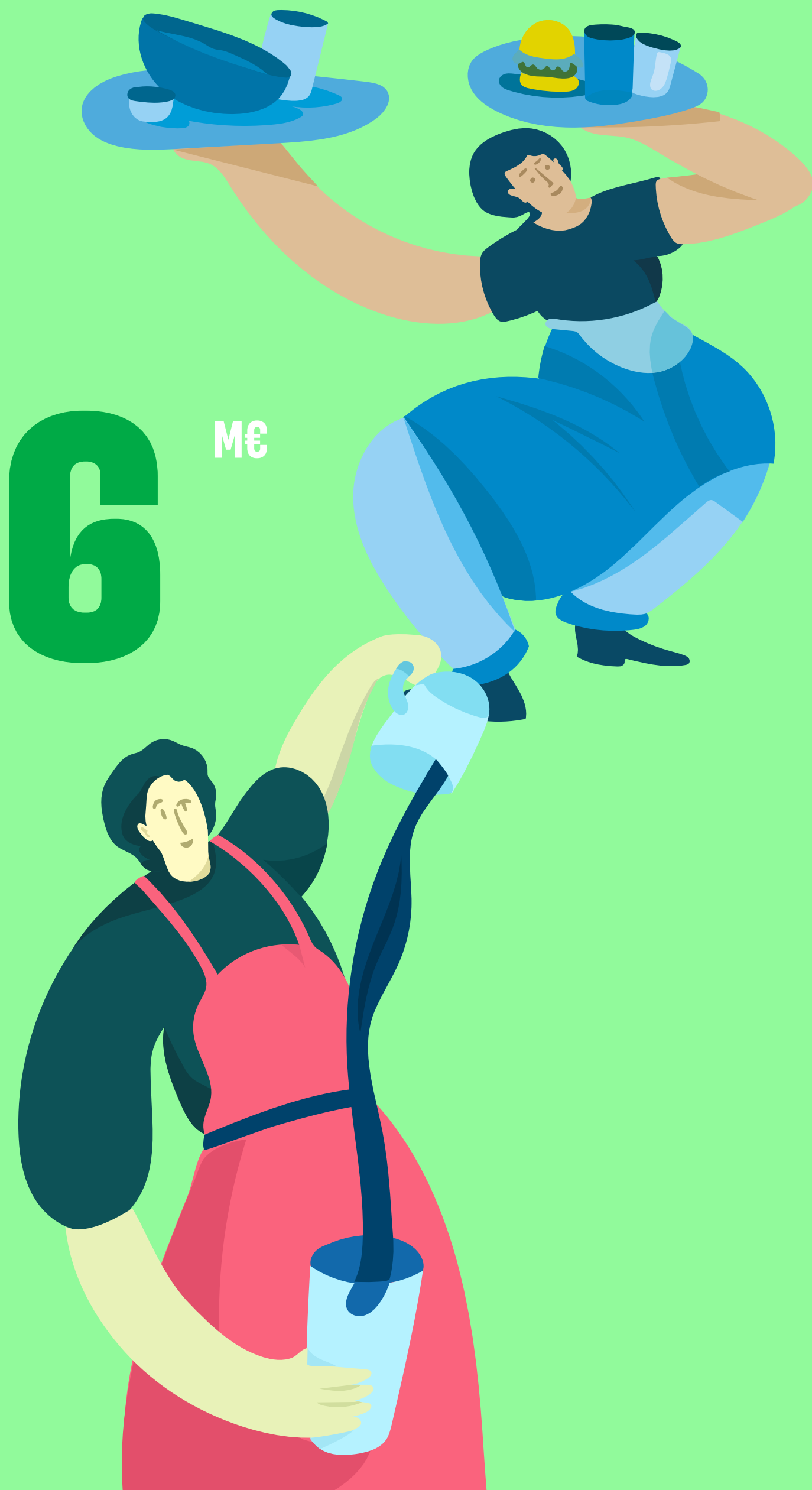
12,5 M€

kehitys 29,8 %

LIKEVAIHTO

35,6 M€

kehitys 34,4 %

Kuva: Erika Lyytikä

ALKUVUODEN SYVÄKYYKYSTÄ ENNÄTYSMYYNTEIHIN

Matkailu- ja ravitsemiskaupallamme vuosi 2022 oli jopa kahta edellisvuottakin kaksijakoisempi. Kolmas koronavuosi alkoi hyvin mollivoittoisissa tunnelmissa, kun ravintolaliiketoimintaan kohdistettiin nousevien tartuntamäärien myötä jälleen toiminta- ja aukiolorajoituksia. Koronapassin olimme ottaneet käyttöön kaikissa ravintoloissamme jo pikkujoulukauden keskellä joulukuun alussa. Uuteen vuoteen lähdettiin rajoituksilla, jotka sulki ravintolat kello 20, loppiaiseen ajoittuneen tiukennuksen jälkeen jo kello 18. Rajoitusten myötä siirsimme jälleen kymmeniä ravintolatyöntekijöitämme väliaikaisesti kauppoihin ja ABC Liikenneasemille töihin, emmekä edelleenkään turvautuneet lomautuksiin ravintolatoiminnan hiljentyisestä huolimatta.

UUTEEN NOUSUUN KORONARAJOITUSTEN POISTUTTUA

Tautiaallon helpottaessa viranomaisrajoituksia ryhdyttiin asteittain purkamaan. Syväkyykystä nousu kohti normaalia saatiin käyntiin rajoitusten poistuttua 1.3.2022. Ravintolakauppa alkoi kevään edetessä pikkujulijaa vilkastua ja asiakkaat palata palvelujemme pariin. Elpyminen alkoi toden teolla

vapun tienoilla. Kesäkuukaudet olivat jopa ennätysvilkkaita sekä ravintoloissamme että hotelleissamme, hyvän kehityksen jatkuessa syksyn edetessä ja vuoden huipentuessa pikkujoulusesonkiin. Kesän ja syksyn aikana ravintoloissamme rikottiin useita kuukausikohtaisia myyntiennätyksiä, kun pitkän tauon jälkeen asiakkaamme pääsivät jälleen vapaasti syömään, viihtymään ja juhlimaan.

UUSI PAKKA TAPAHTUMILLE

Vuoden kohokohdaksi muodostui Sataman Viulun avaus kesäkuun alussa. Erittäin hyvän vastaanoton saaneen saunaravintolan myynnin taso ylitti kaikki ennako-odotukset. Kuten jo suunnitteluvaiheessa ennakoimme, Sataman Viulu täytti palvelussamme olleen selkeän aukon. Meillä on nyt ainutlaatuinen yritys- ja yksityistilaisuuksien, illanviettojen ja juhlien tapahtumapaikka 100–200 hengelle sijainnilla, jolle ei vertaista Jyväskylästä löydy. Erityisen hyvään tulokseen sekä myynnillisesti että asiakkaidemme tyytyväisyydellä mitatuna ylsivät myös Buffa & Presso Seppälän Prismän yhteydessä sekä Revolution ja Freetime Jyväskylän kävelykadun varrella. Hotelleissa näkyi sekä vilkas vapaa-ajan matkustus kesäkuukausina että syksyllä nopeasti lisääntynyt työmatkus-

tus. Jyväskylän runsas tapahtumasyysy vaikutti osaltaan positiivisesti hotellien käyttöasteisiin.

TYÖTYTYVÄISYYS KASVOI

Erityisen kiitoksen ansaitsevat sitoutuneet ammattilaisemme, jotka ovat sopeutuneet vaihteleviin työolosuhteisiinsa ammattimaisella asenteella. Kaikki työntekijämme pääsivät alkuvuoden jälkeen palaamaan omiin toimipaikkoihinsa ja kiihdyttämään toiminnan nopealla tahdilla täyteen vauhtiin. Yhdessä tekemällä onnistuttiin nostamaan palvelumme tutulle tasolle ja huolehtimaan hyvistä asiakaskokemuksista. Ravintoloiden ja hotellien henkilökunnan työtyytyväisyydestä kertovassa työyhteisötutkimuksessa saimme kokonaisarvosanan, joka on hieman Keskimaan yleistasoa korkeampi ja selvästi parempi kuin vuotta aiemmin. Paluu normaaliin on tuntunut hyvältä meistä kaikista.

Pasi Kunelius

matkailu- ja ravitsemiskaupan toimialajohtaja

VIILU TÄYTTYI SAUNOJISTA, JUHLIJOISTA JA RUOKAILIJOISTA

Keskimaan uudessa Sataman Viilussa yhdistyvät paikallisista raaka-aineista tehtyä mutkatonta ruokaa tarjoava ravintola, modernilla tekniikalla varustetut kokous- ja juhlatilat sekä kolmen saunan ainutlaatuinen saunamaailma – kaikki yhteen paketoituna paikassa, jossa keskisuomalainen järvimaisema ja urbaani kaupunkiympäristö kohtaavat toisensa.

Viilu on maisemiensa ohella monella muullakin tavalla keskisuomalaisuuden ilmentymä: saunamaailma on luotu yhteistyössä muuramelaisen Harvian kanssa ja rakennuksen mäntypuiset hirret ovat lähtöisin Honkarakenteen tehtaalta Karstulasta. Ravintolassa käytetään puolestaan mahdollisimman paljon lähituottajilta hankittuja raaka-aineita, kuten järvikalaa, lihaa, juustoja ja juureksia.

– Asiakkaidemme palvelusta huolehtii upea työryhmämme, johon olemme onnistuneet kokoamaan yhteen alan parasta osaamista ja hienoja persoonia,

jotka tekevät työtä ilolla ja sydämellä. Osa heistä siirtyi Viiluun Keskimaan muista ravintoloista, mutta monet ovat myös uusia keskimaalaisia, joita houkutti päästä mukaan tekemään Jyväskylään ainutlaatuista ravintolapalvelut, saunomisen ja juhlatilat yhdistävää kokonaisuutta, ravintolapäällikkö **Jaska Lahti** kuvailee.

JUHLAN PAIKKA

Ensimmäiset kuukaudet sujuivat Sataman Viilussa paremmin kuin ennakkoon osattiin odottaa. Viilu on herättänyt paljon mielenkiintoa sekä ennen avautaan että sen jälkeen.

– Pikkujoulukauden osalta varauskirjat täyttyivät pitkälle jo ennen kuin olimme olleet päivääkään avoinna, ja kesän ohella marras-joulukuu olikin erittäin vilkasta aikaa. Yläkerran juhlatiloissamme on

vietetty pikkujoulujen lisäksi lukematon määrä erilaisia yritysten ja yhteisöjen kokouksia ja muita tilaisuuksia sekä perhejuhlia, kuten kaste-, rippi- ja valmistujaisjuhlia, merkkipäiviä, häitä ja muistotilaisuuksia. Meillä on ollut lisäksi muutama yksityistilaisuus, johon asiakas on varannut koko talon käyttöönsä, Jaska Lahti kuvailee.

SAUNA-ASIAKKAITA 14 000

Sataman Viilun ravintolassa tarjoillaan aitoja maku- ja rennolla otteella, laadusta tinkimättä ja sesongit huomioiden, aamupalasta lounaaseen ja illalliseen. Hinnottelu on pidetty kukkaroystävällisenä, jotta kynnys astua sisään pysyy matalana kaikille. Sataman Viilun saunamaailmassa itseään kävi hemmottelemassa kesä-joulukuussa 14 000 asiakasta, eli keskimäärin 2 000 henkilöä kuukaudessa.

– Olemme saaneet päivittäin lämpiävistä saunoistamme vilvoittelualueineen asiakkailtamme kiitosten ja kehujen lisäksi hyviä kehittämis ehdotuksia, joiden perusteella olemme muokanneet saunakokemusta yhä toimivammaksi ja elämyksellisemmäksi, Jaska Lahti kertoo.

Kuva: Taina Rietikivi

Kuva: Erika Lyytikä

SUOMEN SUURIN PRISMAN RAVINTOLAMAAILMA

Seppälän Prisman yhteydessä toimivat Keskimaan ravintolat (Buffa, Presso ja Hesburger) muodostavat Suomen suurimman Prisma-ravintolamaailman. Ketjun ykköspaikka on kuulunut Seppälälle nykyisen Prisman avauksesta lähtien, eikä vuosi 2022 muuttanut sijoitusta. Yksinomaan Seppälän Buffassa ruokaili 550–1 000 asiakasta päivittäin.

MONTA VALTTIA

– Alkuvuoden aikana olimme koronarajoitusten vuoksi avoinna supistetusti. Kun rajoitukset poistuivat, myynti- ja asiakasmäärämme alkoivat nopeasti nousta. Huhti-toukokuu olivat todella vilkaita, mutta siitä vauhti vielä kiihtyi kesän mittaan, eikä koulujen alkaminenkaan hidastanut tahtia. Kuukausikohtaisia ennätyksiä tehtiin myös joulukuussa, Seppälän Buffan ja Presson ravintolapäällikkö **Tomi Turunen** kuvailee.

Tomi arvelee ravintolamaailman vetovoiman syntyvän useiden seikkojen yhteisvaikutuksesta.

– Meille on helppo tulla ilman erityistä valmistumista, niin työpäivän lomassa arkinen kuin koko perheen voimin viikonloppuna. Toiseksi panostamme todella paljon ruoan monipuolisuuteen ja laatuun, terveellisyys- ja ympäristönäkökulmia unohtamatta. Henkilökuntamme on ammattilypeä, joten keittiöstämme tuodaan tarjolle vain laadukasta ja maukasta ruokaa. Lisäksi hinnat ovat monipuoliseen tarjoamaan nähden edullisia ja ravintolan siisteyteen kiinnitetään paljon huomiota.

Keväällä ravintolamaailmassa oli työvoimapulaa, mutta tilanne kohentui vuoden edetessä uusien työntekijöiden rekrytoinnilla sekä osuuskupan muissa ravintoloissa työskentelevien työntekijöiden avustuksella.

– Kaikki työvuorot olemme tarjonneet lisätunteja haluaville keskimaalaisille ravintolaosaajille. Henkilöstön liikkuvuuden lisääntymisen ansiosta olemme pystyneet pitämään asiakastytyvyyden hyvällä tasolla kasvaneista asiakas- ja myyntiluvuista huolimatta.

FREETIME JATKAA, BRA SULKEUTUI

Jyväskylän legendaarisen yökerhon Freetimen tiloista allekirjoitettiin syyskuussa vuosia 2023–2025 koskeva jatkosopimus kahden lisävuoden optiolla. Keskimaan ravintolatarjontaa hyvin täydentävä Freetime on ollut hyvässä iskussa jo kauan henkilökunnan viihtyvyyden, asiakastytyvyyden ja tuloksen osalta. Toimivaksi osoitautuneella konseptilla jatketaan myös tulevina vuosina.

Freetime on ollut kiinteä osa Jyväskylän yöelämää elokuusta 1989 lähtien.

– Meillä on todella tiivis kanta-asiakasporukka, joten jälleennäkemisen riemu oli moleminpuolinen. Kyllä olivat asiakkaat iloisia, kun pääsivät taas omaan olohuoneeseensa, Freetimessä pitkään työskennelleet **Eeva Nyman** ja **Toni Pitkänen** kuvailivat pitkän sulkuajan päätyttyä.

Sen sijaan yökerho Bran ovet sulkeutuivat lopullisesti vuokrasopimuksen päätyttyä. Koronarajoitusten vuoksi Bra ei ehtinyt olla vuoden 2023 aikana avoinna lainkaan.

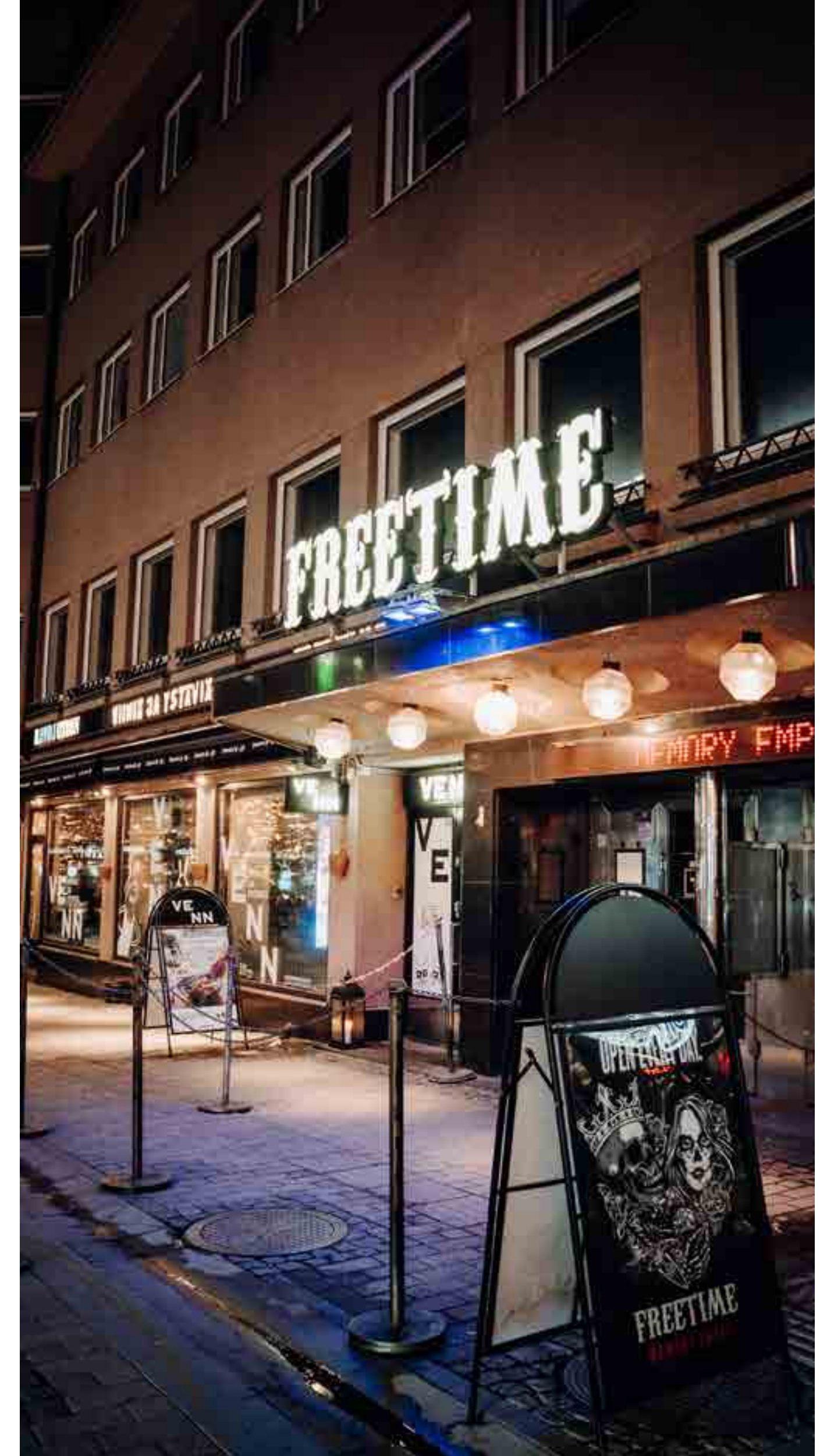
Bra toimi Jyväskylän Kauppalaiseurauksen säätiön omistamissa tiloissa. Vuokranantaja ilmoitti jo hyvissä ajoin, ettei vuokrasopimusta tulla jatkamaan sopimuskauden päättymisen jälkeen kiinteistön muille vuokralaisille aiheutuvien äänihaittojen vuoksi.

PAVILJONGIN RAVINTOLATOIMINTA KILPAILIJALLE

Sopimuksen päättymisen toi muutoksia myös Jyväskylän Messut Oy:n operoimassa messu- ja tapahtumakeskus Paviljongissa, jossa Keskimaa ehti toimia ravintoloitsijana vuodesta 1998 lähtien. Keskimaan viimeiseksi jäänyt sopimuskausi päättyi kesäkuun 2022 lopussa. Tarjouskilpailun perusteella messuyhtiö valitsi ravintolapalvelujen tuottajaksi toisen toimijan.

Paviljonki Ravintoloiden 17 työntekijälle tarjottiin töitä Keskimaan muista ravintoloista. Yhtä henkilöä lukuun ottamatta kaikki jatkoivat osuuskupan palveluksessa, muun muassa Sataman Viilussa.

– Yhteistyömme Jyväskylän Messujen ravintola-toiminnan osalta päättyy hyvässä hengessä. Intresseissämme on jatkossakin kehittää messu- ja tapahtumatoimintaa Jyväskylässä, olemmehan osaomistaja Jyväskylän Messut Oy:ssä ja Solo Sokos Hotel Paviljonki sijaitsee aivan Paviljongin välittömässä läheisyydessä, Keskimaan toimitusjohtaja **Antti Määttä** totesi.

Kuva: Erika Lyytikä

Kuva: Kristina Tammitie

APULAISPÄÄLLIKÖT AVUKSI ARKIJOHTAMISEEN

Matkailu- ja ravitsemistoimialallamme siirryttiin vuonna 2022 keskitettyyn työvuorosuunnitteluun, muutamista ravintoloista syksyllä aloittaen ja koko toimialaa koskevaan uuteen käytäntöön vuoden vaihteessa siirtyen.

Keskitetyn työvuorosuunnittelun tavoitteena on tarjota toimeentulo osuuskaupasta kaikille toimialalla työskenteleville keskimaalaisille liikuttamalla heitä systemaattisesti, ennakoitusti ja suunnitelmallisesti ravintoloiden ja hotellien välillä. Toiveissa on, että vuokratyön käyttöä voidaan vähentää tai lopettaa se jopa kokonaan uuden toimintamallin ansiosta. Kun työvuorolistat tehdään keskitetysti, lisätöitä haluaville tarjoutuu mahdollisuus parempaan palkkaan sekä monipuolisempaan ja vaihtelevampaan työhön. Työskentely oman kotiyksikön lisäksi yhdessä tai useammassa toimipaikassa perustuu aina vapaaehtoisuuteen. Syksyllä 2022 tehdyn kyselyn perusteella matkailu- ja ravitsemiskaupan parissa työskentelevistä osa-aikaisista keskimaalaisista joka viides on halukas tekemään vuoroja omaa kotipesää laajemmin Keskimään sisällä. Monet ammattilaisemme ovat toki tähänkin asti tehneet vuoroja molemmissa hotelleissa tai useammassa

ravintolassa, mutta keskitetyn työvuorosuunnittelun kautta toimintamalli selkeytyy ja rohkaisee yhä useampaa vahvistamaan osaamistaan ja tienaamaan enemmän.

OMAN TYÖN MERKITYS KASVAA

Keskimään matkailu- ja ravitsemiskaupan vt. pääluottamusmies **Tarja Peltola** näkee keskitetyssä työvuorosuunnittelussa paljon hyvää.

– Kokemuksia on saatu vasta lyhyeltä ajalta, mutta en ole ainakaan vielä kuullut mitään moitteita asiasta, joka turvaa ihmisten toimeentuloa. Tietysti on hyvä, että saadaan entistä paremmin ohjattua tarjolla oleva työ omalle henkilöstölle ja niille, jotka lisätunteja haluavat. On tärkeää, että työntekijöiden toiveita kuunnellaan ja ne pyritään mahdollisuuksien rajoissa toteuttamaan, Tarja kommentoi.

Hän on itse tehnyt yli 30 vuotta kestäneen tarjoilijauransa aikana töitä Keskimään lukuisissa ravintoloissa, 1990-luvulla legendaarisesta Jyväshovista aloittaen. ABC-toimialaltakin on kokemusta kertynyt, samoin marketkaupasta korona-

ajalta. Vuonna 2022 Tarjan kotipesä vaihtui Jalo kitchen & loungea Sataman Viiluun.

– Minulla on kuitenkin työvuorolistalla edelleen merkitty vuoroja myös Jaloon, koska en halunnut jättää ihania asiakkaita ja ihania työkavereita. Ja tuohon useammassa paikassa työskentely myös vaihtelua ja virkistystä. En ole valmis jäämään laakereilleni lepäämään, vaan teen jatkossakin mielelläni vuoroja useammassa toimipaikassa.

Tarja Peltola muistuttaa, että henkilöstön ketterän kierrättämisen myötä paranee myös asiakaspalvelu, kun vuorojen tekijät voidaan ohjata niihin paikkoihin, joissa työvoimaa eniten tarvitaan.

– Työ tuntuu merkitykselliseltä, kun tietää olevansa tarpeellinen. On kiva päästä auttamaan sinne, missä työkaverit apua eniten tarvitsevat, hän korostaa.

SOKOS HOTELLIT ONNELLISTIVAT ASIAKKAITAAN

Keskimään hotelleissa, Original Sokos Hotel Alexandrassa sekä Solo Sokos Hotel Paviljongissa, vuosi 2022 sujui odotuksia paremmin.

– Vuosi lähti kääntymään positiivisen puolelle odotettua aikaisemmin keväällä. Kesä oli erittäin hyvä ja loppuvuosi jatkui samoissa merkeissä. Patoutunut kysyntä alkoi purkautua niin työ- kuin vapaa-ajan matkustuksen osalta ja toteutuneiden tapahtumien runsaus siivitti majoituspalvelujen tarvetta, Jyväskylän Sokos Hotellien johtaja **Hannu Nirkkonen** tiivistää.

Hän antaa työryhmilleen täyden tunnustuksen venymisestä ja joustamisesta kysyntään vastaamisessa.

– Koottiin hienosti rivit keväällä, kun myynti alkoi vilkastua. Yhdessä tekmällä ja työkaveria auttamalla saatiin puurtamisen vuosi 2022 kauniisti pakettiin.

Hotelleissa mitataan säännöllisesti konseptin toteutumista Secret Visitor -tutkimuksilla.

– Tässä tutkimuksessa olimme osuuskauppojen paras. Alexandra nousi original-hotellien ykköseksi ja Paviljonki oli kakkosena solo-hotellien sarjassa. Tämä kertoo palvelun laadusta, palvelukulttuurin toimivuudesta ja yleensäkin siitä, että hotelleissamme asiakas kokee henkilökuntamme ansiosta aitoja onnen hetkiä. Mehän oleme määritelleet tehtäväksemme asiakkaidemme onnellistamisen, Hannu muistuttaa.

Kuva: Keskimaa

HENKILÖKUNTAA

257

TOIMIPAIKKOJA

50

LIKEVAIHTO

165,0 M€

kehitys 27,5 %

LIIKENTEN ENERGIA

129,2 M€

kehitys 32,2%

MUUT LIIKENTEN PALVELUT

6,3 M€

kehitys 16,4 %

LIKENNEMYYMÄLÄSISÄKAUPPA

29,5 M€

kehitys 12,5 %

Kuvat: Jani Rutanen

UUDEN NORMAALIN VUOSI

Kahden tummasävyisen pandemiavuoden jälkeen keväällä 2022 meillä Keskimaan liikennekaupassa alkoi uuden normaalin aikakausi.

Liikevaihto kasvoi koko ABC-toimialallamme 4,3 % prosenttia. Ravintola- ja marketkaupassa ihmisten liikkumisen lisääntyminen niin työ- kuin vapaa-ajan matkustuksessa näkyi ABC Liikennemyymälöissämme, joiden myynti ja asiakasmäärät kasvoivat tuntuvasti.

Vilkastuneesta kaupankäynnistä huolimatta tuloksen tekeminen oli edelleen haasteellista. Siihen vaikutti muun muassa ravintolakustannusten nousu selkeästi kuluttajahintoja voimakkaammin. Omat vaikutuksensa energiaintensiivisen alamme tuloksellisuuteen toi myös sähkön hinta.

POLTTONESTEASEMIEN RINNALLE ABC-LATAUSASEMIA

Polttonestepalvelujen osalta verkostossa ei tapahtunut vuoden aikana muutoksia. Polttonesteiden myynnin kasvuun vaikutti kasvaneiden asiakasmäärien lisäksi maailmanmarkkinahintojen voimakas nousu kaikkien aikojen ennätykseen. Liikennepolttonesteet saavuttivat Tilastokeskuksen mukaan hintahuippunsa kesällä. Benssiinin

hinta oli kesäkuussa 57 % ja diesel 64 % kalliimpaa kuin vuosi aiemmin. Tällainen tilanne ei ole sen enempää kuluttajan kuin myyjänkään kannalta tervetullut, saati toivottava. Teimme vuoden aikana liikenne-energioiden osalta myös uuden aluevaltauksen ABC-toimialalla. Henkilöautoliikenne sähköistyy väistämättä ja kiihtyvällä vauhdilla. Me olemme vahvasti mukana tässä liikenteen murroksessa rakentamalla kattavinta ABC-latausverkostoa Keski-Suomeen. Vuoden aikana avasimme yhdeksän ABC-latausasemaa eri puolille Keski-Suomea.

AMMATTILAISTEN SUORITUS

2022 antoi henkilöstöllemme haasteista huolimatta työrauhan kahden turbulenssivuoden jälkeen. Vuodesta suoriuduttiin upeasti ammattimaisella otteella, mistä haluan tässäkin yhteydessä kiittää ABC-osaajajoukkoamme. Riittävän ammatillisen osaamisemme takaamiseksi käynnistimme Keskimaan ABC Akatemian, jossa kump-paneinamme toimivat alueemme oppilaitokset Gradia sekä Jypao. ABC Akatemiassa lähdimme liikkeelle vuoropäälliköiden sekä keittiömestareiden lähijohtamisen sekä keittiössä työskentelevien ammattitaidon vahvistamisesta.

Työvoiman saatavuuden osalta tilanteemme oli kohtuullisen hyvä. Vakituisten henkilökuntamme parissa ei tapahtunut merkittävää vaihtuvuutta, ja onnistuimme saamaan riittävästi meille ääretömän tärkeitä kausityöntekijöitä vilkkaaseen kesäsesonkiin. Monipuolisen ABC-työn kiinnostavuutta lisäsi työyhteisöjen hyvä työilmapiiri, työtehtävien vaihtelu sekä mahdollisuus erilaisiin urapolkuihin. Vahvistimme lähijohtamistamme valmennuksien ohella organisaatiomuutoksella, johon sisältyi ammattinimikkeiden vaihtuminen palveluvastaavilla vuoropäälliköiksi ja keittiövästävillä keittiömestareiksi, mikä toi positiivisia muutoksia näiden lähijohtamisroolien sisältöön ja palkkaukseen. Monikulttuurisuus työryhmissämme on kasvamassa kansainvälisten työntekijöiden määrän lisääntyessä. Työryhmissä kansainvälistyminen on tapahtunut sujuvasti, yhdessä tekemistä korostaen.

Heikki Tervanen
toimialajohtaja, liikennemyymälä- ja polttonestekauppa

KEBAB OHITTI LEHTIPIHVIN

ABC-asemien ruokalistaa on uudistettu suuresti runsaan kahden vuoden aikana. Listalla on edelleen liikenneasemien klassikkoannokset, kuten lehtipihvi ja lihapullapannu, mutta keustosuosikkien rinnalle on syntynyt uusi nopean ja helpon syömiseen tuoteperhe. Kebab ranskalaisilla on noussut selkeäksi ykköseksi ravintoloissamme. Se on ohittanut legendaarisen lehtipihvin, joka oli listaykkösen yli 20 vuotta. Vuodesta toiseen asiakkaidemme suosiossa oleva noutopöytä on kuitenkin edelleen ABC Ravintoloiden kivijalka.

ABC RAVINTOLOIDEMME MYÖDYMMÄT À LA CARTE -ANNOKSET VUONNA 2022:

1. Kebabc! ranskalaisilla
2. Lehtipihvi
3. Possunleike
4. Bearnaisebroileri
5. Lihapullapannu

Kuva: Kristina Tammitte

ABC AKATEMIA VALMENTAA MONIOSAAJAKSI

ABC Akademia on vuoden 2022 keväällä käyntiin polkaistu Keskimaan oma valmennusohjelma ABC Liikennemyymälöiden nykyisille ja uusille työntekijöille. Akademia kannustaa oppimaan uutta, mahdollistaa monipuolisemman työnkuvan sekä antaa tilaisuuden räätälöidä työtä omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

– ABC Akatemian ansiosta kenenkään ei tarvitse olla epävarma tai huolissaan oman osaamisensa riittämisestä. Liikkeelle olemme lähteneet keittiöhenkilökunnan valmennuksesta, mutta Akademia tulee koskettamaan Keskimaan liikennemyymälöiden koko henkilökuntaa, konseptin kehittämisestä ja ylläpidosta vastaava liikennemyymäläpäällikkö **Tero Vaahto** ABC Keljonkankaalta kuvailee.

– Akademia tulee olemaan meille tapa perehdyttää uusia työntekijöitä, vahvistaa henkilökuntamme ammattitaitoa ja varmistaa näin koko tiimin onnistuminen. Paikallisen oppilaitosyhteistyön tiivistäminen on tärkeä osa Akatemiaa, samoin oppisopimusopiskelun mahdollisuuksien parantaminen.

Ensimmäisen vajaan vuoden aikana ABC Akatemiassa ammattitaitoaan on syventänyt 43 Keskimaan ABC-työntekijää.

TEKEMÄLLÄ OPPIMINEN INNOSTAA

ABC Keljonkankaalla kokkina työskentelevä **Aleksi Heinänen** lähti keväällä Akatemian opintopolulle avoimin ja innokkain mielin.

– Tykkään tästä valmennushommasta tosi paljon. On kiva tähdätä johonkin, yrittää parantaa omaa tekemistä ja auttaa sitä kautta itseään pärjäämään paremmin tilanteessa kuin tilanteessa. Minulle sopii tällainen käytännönläheinen tekemällä oppiminen, Aleksi arvioi.

Hän kertoi haluavansa kehittää noutopöytäosaamistaan sekä kokonaisuuden hallintaa ja ennakointia.

– Lisäksi tilausten ja inventaarion tekeminen sekä hävikin hallinta kiinnostaa.

Akatemia antaa uudenlaista syvyyttä myös esihenkilöiden työlle.

– Työn merkityksellisyys kasvaa, kun pääsee valmentajan roolissa jakamaan omaa tietotaitoaan, kehittämään tiimiänsä moniosaamista ja luotsaamaan tiimiläisiään yhä vahvemiksi ammattilaisiksi, ABC Keljonkankaan keittiövastaava **Esa Taipale** toteaa.

Kuva: Riina Peuhu

ABC-LATAUSVERKOSTO KASVAA JA KEHITTYY

S-ryhmän toimipaikkojen yhteyteen ripeästi rakentuva ABC-lataus kasvoi vuoden 2022 aikana Suomen suurimmaksi tehollatausverkostoksi. Maanlaajuinen verkosto kattoi vuoden lopussa 205 latausasemaa, joissa oli latauspisteitä 1 250. Niistä teho- ja suurteholatauspisteitä oli vajaa puolet, yhteensä 552.

Keskimaalla oli vuoden vaihtuessa yhdeksän latausasemaa ja latauspisteitä kaikkiaan 62. Niistä teho- ja suurteholatauspisteitä oli 18.

– Maakuntaamme halkovien pääväylien varrella tarjoamme suurteholatausasemilla sähköautoilijoille watteja piuhan päästä riittävästi silloinkin, kun kaikki latauspisteet ovat käytössä. Tätä arvostavat erityisesti pitkämatkalaiset. Peruslatauspisteet palvelevat puolestaan silloin, kun viipymä on pidempi, kuten Prismoissa tai Jyväskylän keskustassa asioidessa, liikenne-energiakaupan palvelupäällikkö **Lauri Salo** toteaa.

ABC-lataus saa kiitosta käyttäjiltään kilowattituntiperusteisesta hinnoittelusta.

– Asiakas maksaa lataamansa energian, eikä latausminuuttien mukaan. Hintaan ei vaikuta esimerkiksi se, että talvella kylmällä säällä akun täytyminen on hitaampaa kuin kesällä lämpimällä kelillä.

ABC-latausasemilla käyttäjien määrä kasvaa kuukausittain.

– Verkoston suunnittelu ja rakentaminen jatkuu uusien ABC-latausasemien avaamisella ja olemassa olevien asemien kapasiteetin kasvattamisella tarpeiden mukaisesti, Lauri Salo kuvailee.

Kaikki ABC-latausasemilla ladattava sähkö on 100-prosenttisesti uusiutuvaa, pääosin tuuli- ja vesivoimalla tuotettua sähköä.

Keskimaan ABC-latausverkosto vuoden 2022 lopussa:

Suurteholatausasemat:

- ABC Joutsa
- ABC Palokka
- ABC Viitasaari
- Prisma Palokka
- S-market Jämsä

Peruslatausasemat:

- Prisma Seppälä
- Original Sokos Hotel Alexandra
- Solo Sokos Hotel Paviljonki
- Kauppakeskus Sokkari, P-Sokos-pysäköintitalo

AUTO PESU, ARJEN YMPÄRISTÖTEKO

Autopesupalveluja tarjosimme kuudessa eri paikassa, Äänekosken S-marketin ja Prisma Palokan lisäksi Prisma Seppälän, Prisma Keljon, S-market Vaajalan sekä ABC Palokan yhteydessä. Jyväskylän Seppälän ABC Pesukatu lunasti edellisten vuosien tapaan sijansa koko ABC-ketjun ykköspaikkana pesumäärillä mitattuna.

Sujuva palvelu sekä toimivat hallit ja koneet ovat tuoneet ABC Carwasheillemme vankan aseman autoilijoiden parissa. Yhä useampi auton omistaja haluaa pitää huolta autostaan, huomioiden samalla ekologiset näkökulmat: auton pesettäminen ABC Carwashissa on arjen ympäristöteko.

JYVÄSKYLÄN HELPOIN VUOKRAUSPALVELU

2022 oli Rent-it-vuokrauspalvelulle vahva kasvun ja kehittämisen vuosi. Vuokrauspalvelujen kysyntä kasvoi edelleen, ja vuokralakaluston määrää kasvatettiin vuoden kuluessa asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti, Rent-itiin keskeiset elementit helppous, saatavuus ja kätevyys huomioiden.

Pakettiautojen, peräkärryjen sekä vene- ja auto-trailereiden entisestään laajentuneen tavarankuljetuskaluston rinnalle hankittiin henkilökuljetukseen soveltuvaa kalustoa, kuten pikkubusseja sekä mopoja. Asiakkaiden toiveita kuunnellen Rent-itiin lisättiin myös kuljetuksia helpottavia nokkakärryjä sekä muuttolaatikoita. Lisäksi vuokralle tuotiin

uutena tuoteryhmänä paljut.

Kaluston nouto ja palautus tapahtuu Jyväskylässä Seppälän Prisman pihasta ABC Pesukadulta. Lisäksi kärryjä voi vuokrata Palokan ja Keuruun ABC Liikennemyymälöistä.

Keskimaassa kehitetty konsepti laajentui Lahteen joulukuun alussa, kun Osuuskauppa Hämeenmaa avasi Rent-itin Prisma Launeen ABC Pesukadun yhteyteen.

Kuva: Tero Takalo-Eskola

ABC-MOBIILILLA 37 600 KÄYTTÄJÄÄ

ABC-mobiili on ABC-ketjun oma mobiilisovellus, joka helpottaa liikkuvien ihmisten arkea. Vuoden 2022 lopussa Keskimaan asiakasomistajista 17,5 prosenttia oli ottanut ABC-mobiilin käyttöön. ABC-latausverkoston rakentaminen on lisännyt ABC-mobiilin käyttöä, sillä sovellus on ainoa tapa maksaa sähköauton lataus ABC-latauspisteellä. Sovelluksen keskeisiä ominaisuuksia ovat myös mobiilitankkaus, mobiilipesu sekä ruoan ennakotilaaminen. Vuonna 2022 Keskimaan liikennemyymälöistä tilattiin ABC-mobiililla 50 000 ruoka-annosta, tankattiin 6prosenttia polttonesteistä ja maksettiin noin 12000 autopesua. Android ja iPhone -puhelimiin ladattava sovellus tarjosi lisäksi vaihtuvia etuja käyttäjilleen.

S-BUSINESS-KORTTEJA 6826 KPL

ABC-mobiiliin voi liittää myös yritysasiakkaiden S-Business-kortin. Keskimaan alueella oli vuoden 2022 lopussa S-Business-asiakkaita 2576 kpl, joilla S-Business-kortteja käytössä 6826 kpl.

S-Business-asiakkuuden keskeiset hyödyt:

- Erilaisiin hintaetuihin oikeuttavalla S-Business-kortilla voi maksaa yrityksen ostoja kaikissa S-ryhmän toimipaikoissa. Osto-oikeuden voi halutessaan rajata koskemaan vain tiettyjä tuotteita ja palveluja. Selitteet kuluille on helppo lisätä mobiilissa.
- S-Business-asiakkuus ja -kortti ovat täysin maksuttomia. Laskutuslisiä tai muita käyttömaksuja ei peritä.
- Kuitteja ei tarvitse säästää eikä skannata, sillä ostoista tulee kuukausittain yksi ALV-vähennyskelpoinen lasku, joka sisältää kaikki kirjanpitoon tarvittavat tiedot. Koontilaskulla on keskimäärin 30 päivää korotonta maksuaikaa.
- Kortilla saa alennusta ja etuja S-ryhmän toimipaikoista: ABC:ltä, marketeista, hotelleista ja ravintoloista.

FILIPPIINILÄISKOKIT PELASTIVAT ABC VIITASAAREN KESÄN

ABC Viitasaaren keittiöosaajapulaan saatiin vuonna 2022 tervetullutta helpotusta Filippiineiltä. Henkilöstövuokraukseen keskittyvän Baronan kautta Viitasaaren ABC:lle rekrytoitiin kesäksi neljä filippiiniläistä kokkia.

– Meidän väkemme toivotti ulkomaalaisvahvistuksemme todella lämpimästi tervetulleiksi avuksemme. Ilman heitä olisimme olleet erittäin vilkkaan kesän aikana suoraan sanottuna pulassa, kuvailee ABC Viitasaaren liikennemyymäläpäällikkö **Kirsti Partti**, jolle filippiiniläiset antoivat lempinimen Miss Kipa.

Filippiiniläiskokit ovat alansa ammattilaisia. He ovat selviytyneet kotimaassaan läpi tiukoista soveltuvuustesteistä päästäkseen mukaan Baronan valitsemaan joukkoon.

– Meillä he oppivat todella nopeasti talon tavoille, miten työt tehdään ja miten homma toimii. Perehdytysmateriaalia käännettiin englanniksi ja keittiössä työkielikin vaihtui sujuvasti, kun englantia uskallettiin lähteä rohkeasti käyttämään.

Syksyn tullen filippiiniläiskokeista **Juan Lima** jatkoi ABC:llä, muiden siirtyessä Jyväskylään Keskimaan ravintoloihin töihin. Hänen mukaansa työ keittiössä on lopulta aika samanlaista riippumatta siitä, missä päin maailmaa sitä tekee. Keskimaalla Juan kertoi viihtyneensä hyvin ja kokeneensa olonsa arvostetuksi.

– It seems that they really wanted me and my friends to work here. I look forward next May when the contract with Barona ends and I get Keskimaa

as my employer. I'm sure that makes me happy, hän totesi marraskuussa.

UUDISTUNEENA JOULULIIKENTEESEEN

ABC Viitasaari päivitettiin marraskuussa ketjun uuden ilmeen mukaiseksi. Vuoden 2004 viimeisenä päivänä avatun liikennemyymälän uudistuksessa kiinnitettiin erityistä huomiota asiainnoin sujuvoittamiseen, talotekniikan nykyaikaistamiseen ja kiinteistön energiatehokkuuteen. Täysin uudistunut ABC avattiin itsenäisyyspäivän aattona, sopivasti joulusesongin kynnyksellä.

Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä muutokseen ja uusiin palveluihin, kuten itsepalvelukassoihin ja diginäyttöihin.

Henkilökunnan työtä helpottivat ja sujuvoittivat taustatiloissa tehty laajennukset sekä keittiön mittavat muutokset.

Uudistuksia tehtiin myös piha-alueella: helmi-kuussa saatiin käyttöön 250 kW:n ABC-lataus-asema, jonka kokonaislatausteho nostettiin suuren suosion vuoksi jo puoli vuotta myöhemmin elokuussa 400 kilowattiin. Viitasaarelle saatiin näin yksi ABC-latausverkoston tehokkaimmista ja suurimmista yksiköistä.

VASTUULLISUUS

MYYMÄSTÄMME RUOASTA

80 %

KOTIMAISTA

KÄYTTÄMÄMME SÄHKÖSTÄ

85 %

peräisin tuulivoimasta

70

SPONSOROINTIKOHDETTA

RESQ PELASTI

9 998

ruoka-annosta

LÄHITUOTTAJIA

145

Kuva: SOK

VASTUULLISUUS ON MEISSÄ

Osuustoiminnallisena yrityksenä Keskimään tehtävä on omistajiensa eli keskisuomalaisten ihmisten taloudenpidon ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen, ylläpitäminen ja edistäminen. Siksi vastuullisuus on keskeinen osa meitä ja kaikkea tekemistämme.

Teemme aina parhaamme Keski-Suomen eteen, sillä suurena toimijana meillä on suuri vastuu siitä, millaisen nykyhetken luomme ja millaisen perinnön jätämme jälkeemme. Halu toimia yhdessä ja muuttaa asioita parempaan suuntaan on osuustoiminnallisen yritysmuotomme ydinajatus. Viherpesuun emme sorru, vaan keskitymme tekemään aitoja tekoja panostaen maakuntamme elinvoimaisuuteen, paikalliseen hyvinvointiin ja ympäristömme huomiointiin.

Toimintakulttuurimme perustuu avoimuuteen, läpinäkyvyyteen ja vastuullisuuden edelläkävijyyteen. Toiminnastamme syntyvällä tuotolla investoimme hyvään. Voitot jäävät omaan maakuntaamme, jossa työllistämme suoraan lähes 2 000, ja välillisesti vielä huomattavasti suuremman joukon keskisuomalaisia ihmisiä. Sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen vastuullisuuden osa-alueilla erityisesti henkilöstöstä huolehtiminen, asiakastytyytyväisyys ja ympäristönäkökulmien huomioiminen ovat toimintamme kehittämisen keskiössä, ja niitä mitataan säännöllisesti.

VASTUULLISIA ARJEN TEKOJA NÄITÄ PERIAATTEITA NOUDATTAEN:

- Pidämme huolta toimintamme kannattavuudesta ja tuloksellisuudesta, mikä on vastuullisen toiminnan edellytys.

- Turvaamme kauppapalvelut eri puolilla maakuntaa. Meillä on hyvä toimipaikkaverkosto.

- Tuotamme omistajillemme hyvien etujen ja edullisten palvelujen avulla taloudellista hyötyä.

- Autamme asiakkaitamme tekemään myös terveellisiä ja ympäristön huomioivia valintoja.

- Tuomme esiin kotimaisia ja paikallisia tuotteita. Myymästämme ruoasta 80 % on kotimaista.

- Meillä on jatkuvasti kasvava sähköautojen latausverkosto. Haluamme tehdä autoilusta vähäpäästöisempää.

- Tuemme oman alueemme ihmisten hyvinvointia edistävää harrastus- ja vapaaehtoistoimintaa.

- Kehitämme henkilöstön ammattitaitoa, kunnustamme moniosaamiseen ja huolehdimme työntekijöidemme hyvinvoinnista.

- Keski-Suomen suurimpana yksityisenä työnantajana ja kesätyöpaikkojen tarjoajana autamme nuoria työllistymään ja oppimaan työelämän pelisääntöjä.

- Vähennämme hävikkiä ja edistämme kierto-taloutta useilla eri keinoilla.

- Tehostamme jatkuvasti omaa energiankäyttöämme ja olemme mukana energiansäästötalkoissa tos mielellä. Käyttämämme sähkö tuotetaan yksinomaan uusiutuvilla energiamuodoilla.

- Tavoitteemme on olla oman toimintamme osalta hiilinegatiivinen vuonna 2025.

Noora Luoma
viestintä- ja markkinointijohtaja

Niko Toivanen
talousjohtaja

Kuva: Mikko Suuronen

ILO AUTTAA 2022

–LAHJOITUS KESKISUOMALAISILLE NUORILLE

Keskimaan Ilo auttaa –hyväntekeväisyyslahjoitus on yksi tapa, jolla tuotamme iloa, autamme arjessa ja tuomme ihmisiä yhteen. Rakennamme ympärilemme yhä tiiviimpää yhteisöä, jossa pidämme huolta toisistamme. Ilo auttaa –lahjoitus sai alkunsa, kun päätimme yhdessä asiakasomistajiemme kanssa ohjata joulun perinteiseen tavaralahjaan aiemmin suunnatut varat tärkeämpään: eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten auttamiseen, ilahduttamiseen ja tukemiseen eri puolilla maakuntaamme. Käyttäessämme yhden euron jokaista asiakasomistajaa kohden, saamme vuosittain kasaan huomattavan suuren summan, jolla pystymme konkreettisin teoin auttamaan tuhansia ihmisiä Keski-Suomen alueella. Ilo auttaa –hankkeen olemme toteuttaneet paikallisten yhdistysten ja seurojen kanssa vuodesta 2017 lähtien.

NUORET KERTOIVAT, ME KUUNTELIMME

Vuoden 2022 Ilo auttaa –lahjoituksen kokonaissumma oli 135 899 euroa. Tällä kertaa tuimme nuorten elämää niin kotona, koulussa kuin vapaa-ajallakin. Kysyimme nuorilta itseltään, mikä tuottaisi iloa, tukisi arjessa ja toteuttaisi unelmia. Nuorten ehdotusten pohjalta kampanjaan kiteytyi neljä eri teemaa, joihin liittyvien konkreettisten tekemisten toteuttajiksi ja yhteistyökumppaneiksemme valikoituivat Keski-Suomen koulujen tutorverkosto, Keski-Suomen Liikunta ry, Nuorten Suomi ry ja MIELI ry.

• **Keski-Suomen koulut / tutorverkosto:** Lahjoituksella hankittiin 18 keskisuomalaiseen kouluun uusia välineitä, jotka auttavat nuoria liikkumaan, viihtymään ja oppimaan sekä koulupäivien aikana että niiden jälkeen.

• **Keski-Suomen Liikunta ry** Lahjoituksella mahdollistettiin lasten ja nuorten liikunnanohjaajien koulutuksia eri puolilla Keski-Suomea sekä tuettiin nuorten liikuntatoiminnan laajentamista ja seurojen toiminnan kehittämistä muutamilla paikkakunnilla.

• **Nuorten Suomi ry** Lahjoituksella remontoitiin, sisustettiin tai kalustettiin 14 nuorisotilaa nuorten yhdessä tekemiseen ja viihtymiseen. Uudistettuja tiloja juhlistettiin leffailoilla ja herkkukasseilla paikallisesta S-kaupasta.

• **MIELI Suomen Mielenterveys ry /Sekasin-chat** Lahjoituksella varmistettiin nuorten suosiman Sekasin-chatin keskeytymätön toiminnan myös kesäkuukausina, yhdistyksen kanssa toteutetun Pidä huolta nuoresta mielestä –kampanjan jatkona.

Kuva: Mikko Suuronen

70 SPONSOROINTI-KOHDETTA

Keski-Suomen ja keskisuomalaisen ihmisten hyvinvointi ovat meille tärkeitä. Siksi haluamme olla vuositteisen Ilo auttaa –kampanjan ohella muillakin tavoin tukemassa liikuntaa ja kulttuuria omalla alueellamme, lapsi- ja nuorisotyöhön sekä alueellisiin tapahtumiin painottuen. Autamme eri sponsorointikohteiden kautta keskisuomalaisia ihmisiä hyvien harrastusten pariin, liikkumaan, leikkimään, kokemaan ja näkemään. Yksittäisten henkilöiden sijasta tuemme seura-, yhdistys- ja ryhmätoimintaa, yhteisöllisyyttä arvostaen. Tapahtumayhteistyössä pyrimme tuottamaan kumppanuuden kautta asiakasomistajillemme etuja, esimerkiksi tarjoamalla pääsylippujen hinnoista alennuksia S-Etukortilla.

Vuonna 2022 käytimme sponsorointiin 184 000 euroa. Tukemme jakautui 70 kohteelle, joiden kautta tuotettiin iloa, virikkeitä, elämyksiä, hyvää mieltä ja onnistumisen kokemuksia kymmenille tuhansille keskisuomalaisille. Uusia sponsorointikohteitamme olivat muun muassa Liikunnan Riemu ja Jyväskylän Liitokiekkoilijat. Vuosia kestänyttä kumppanuutta jatkoimme esimerkiksi Säynätsalon Riennon, Liiga-Plokin, JJK:n Uuraisten Urheilijoiden ja Keuruun Pallon kanssa.

APUA UKRAINAAN

Keväällä 2022 tuimme hädän keskellä olevia ukrainalaisia lahjoittamalla 10 euroa jokaista henkilöstömme jäsentä kohti Suomen Punaisen Ristin ja S-ryhmän yhteiseen keräykseen. Tukemme hädän keskellä oleville ukrainalaisille oli yhteensä 19 120 euroa. Kannustimme myös useissa eri kanavissa asiakkaitamme osallistumaan keräykseen, jolla Punainen Risti toimitti katastrofirahastonsa kautta vettä, ruokaa, suojaa ja terveystalvemuuttoa Ukrainan kriisialueelle.

KUMPPANINA 145 LÄHITUOTTAJAA

Paikalliset tuotteet kiinnostavat asiakkaita ja ovat tärkeässä roolissa valikoimissamme. Kaupoissamme myytiin viime vuonna Keski-Suomessa valmistettuja tuotteita noin 35 miljoonalla eurolla. Meillä oli vuoden lopussa kumppaneina 145 paikallista yritystä (edellisenä vuonna 140 ja 120 vuonna 2021). Valtaosa niistä toimii elintarvikealalla, mutta myös käyttö-tavaravalmistajia on joukossa muutamia. Luvussa eivät ole mukana S-ryhmän valtakunnallisiin valikoi-miin kuuluvat suuret toimijat, kuten esimerkiksi Valio, jonka tehdas Jyväskylän Seppälänkankaalla on meille ensisijainen maitotuotteiden toimittaja.

KUMPPANUUS EI OLE YRITYKSEN KOOSTA KIINNI

Yhteistyömme pienen lähitoimittajan kanssa voi alkaa monella eri tavalla.

– Yksittäisen myymälämme valikoimiin voidaan esimerkiksi toivoa paikallista tuotetta, jota meillä ei vielä ole, tai valmistaja ottaa itse yhteyttä ja kertoo, mitä hänellä olisi meille tarjolla. Nopeimmillaan tuote

on tullut myyntiin viikon sisällä yhteydenotosta, kuvailee market-tuen päällikkö **Marko Kiiskinen**.

Yhteistyötä teemme kaikenkokoisten toimijoiden kanssa.

– Yrityksen koolla ole meille merkitystä. Riittää, että kyseessä on ammattimainen toiminta. Joskus olemme jo yrityksen perustamisesta alkaen mukana toiminnan kehittämisessä. Voidaan aloittaa pienemmissä puitteissa, ja jos tuote käy hyvin kaupaksi, mietitään yhdessä kumppanuuden laajentamista uusilla tuotteilla tai myyntipisteillä.

Paikallisten tuotteiden valikoimat ovat runsaimmillaan kesäkuukausina.

– Kotimaisen satokauden ollessa parhaimmillaan, kaikkien myymälöidemme hedelmä- ja vihannesarjoilta saa tuoreita paikallisia tuotteita, ainakin perunaa ja mansikkaa, usein laajemminkin juureksia, vihanneksia ja marjoja.

PRISMA SEPPÄLÄ 50 VUOTTA -TUOTESARJA

Prisman juhlavuoden 2022 merkeissä toteutettiin useiden lähitavarantoimittajien kanssa Prisma Seppälä 50 vuotta -tuotesarja. Yhteistyössä olivat mukana Paahtimo Papu (kahvi), Teeleidi (tee), Ruthin leipomo (juustosämpylä), Tarjaana (herkkupulla), Leivon leipomo (herrasväenleipä), Iso-Kallan Panimo (karpalolonkero), Liquid Kitchen (juhlalimonadi), Panimoyhtiö X (olut), Jukolan Juusto (cheddarjuusto), Tiituspohjan Palvari (grillimakkara) ja Finnsweet (karkkipussi). Lisäksi Elonen valmisti juhlakahvituksen täytekakut. Juhlavuoden tuotteet kävivät hyvin kaupaksi ja osa niistä jäikin uudelleen nimettynä elämään perusvalikoimiimme.

MAAKUNTAKALAA PELASTAMASSA

Vastuullisuustekomme ovat monimuotoisia ja monen kokoisia. Keskimaa-tason tekojen lisäksi toimipaikoillamme on runsain mitoin erilaisia tapoja tehdä hyvää, usein yhteistyössä järjestöjen ja niiden paikallisosastojen kanssa. Yksi esimerkki löytyy Sataman Viilusta, joka vuonna 2022 lahjoitti 3 000 euroa Päijänteen luonnonvarainen taimen ry:n hankkeelle. Lisäksi jokaisesta myydystä Viilun teräsuomapullosta ohjataan 10 euroa suoraan järvitaimenen pelastamiseen. Viilun henkilökunta osallistuu myös taimenen poikasten istuttamiseen ja koekalastukseen.

Keski-Suomen maakuntakala järvitaimenen on nykyään harvalukuisempi kuin saimaannorppa Vuoksen vesistössä.

– On äärimmäisen tärkeää, että saamme kalan takaisin kunnostetuihin koskiin ja virtavesiin. Lahjoituksen avulla pyydämme koskivesille nousevia luonnonvalinnan läpikäyneitä isoja emokaloja, jotka lypsetään ja mäti haudotetaan hautomolla. Poikaset istutetaan valituille virtavesireiteille ja nopeutetaan näin kalojen palautumista vesiin. Hienoa, että saamme tähän mittavaa tukea Viilulta ja Keskimaalta, **Timo Meronen** Päijänteen luonnonvarainen taimen-yhdistyksestä kommentoi.

HIILINEGATIIVISUUS LÄHESTYY

S-ryhmä on asettanut tavoitteekseen olla ensimmäisenä suomalaisyrityksenä hiilinegatiivinen oman toiminnan osalta jo vuonna 2025. Me Keskimaaalla olemme omalta osaltamme sitoutuneet tähän yhteiseen tavoitteeseemme. Olemme edenneet ilmasto-työssämme nopeasti muun muassa energia-tehokkuuden parantamisen ja lisääntyneen tuuli- ja aurinkovoimamme ansiosta.

KESKIMAAAN HIILIJALANJÄLKI 2017–2022

Toiminnastamme syntyvät päästöt ovat pienentyneet vuoden 2017 tasosta 71,5 %. Nykyinen hiilijalanjälkemme vastaa 310 keskivertosuomalaisen (10 300 kg) vuosittaista hiilijalanjälkeä. Vuonna 2022 pienensimme hiilijalanjälkeämme määrällä, joka syntyy 7 miljoonan kilometrin autolla ajosta.

2017 11 210 tn CO2e
2018 10 745 tn CO2e
2019 7 792 tn CO2e
2020 8 252 tn CO2e
2021 4 083 tn CO2e
2022 3 196 tn CO2e

(CO2e = hiilidioksidiekvivalentti, kasvihuonekaasupäästöjen yhteismitta, jonka avulla voidaan laskea yhteen eri kasvihuonekaasujen päästöjen vaikutus kasvihuoneilmiön voimistumiseen.)

MUKANA ENERGIAN-SÄÄSTÖTALKOISSA

Keskimaa on suuri energian kuluttaja. Kiinteistöjä Keskimaaalla on yhteensä 71 ja kiinteistöneliöitä kaiken kaikkiaan 270 651. Palvelujen ja etujen tuottamiseen keskusomalaisille asiakasomistajille vuonna 2022 tarvittiin energiaa 71,7 gigawattituntia (sähkö ja lämpö). Vuoden 2018 tasosta energiankulutus on vähentynyt 4,9 prosenttia, vaikka samanaikaisesti kiinteistöjen ja neliöiden määrä on lisääntynyt. Erityisen hyvin säästötoimet purivat loka-joulukuussa, jolloin kokonaisenergiankulutus pieneni 5,4 % edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna.

Olemme parantaneet energiatehokkuuttamme systemaattisesti jo useiden vuosien ajan. Vuoden 2010 tasoon verrattuna Keskimaan vertailukelpoinen energiankulutus on vähentynyt noin kolmanneksella.

Syksyllä 2022 sitouduimme kantamaan energiankriisin keskellä oman vastuamme valtakunnallisissa energiansäästötalkoissa. Vähensimme sähkön kulutustamme alentamalla toimipaikoissamme sisäilman lämpötilaa pysyvästi yhdellä asteella, pienentämällä tehohuippujen aikana ilmanvaihdon minimiin ja säätämällä valaistusta himmeämmäksi. Yksittäisessä myymälässä muutos tarkoitti noin viiden prosentin laskua lämmitysenergian kulutuksessa.

Haastoiimme myös henkilöstöimme mukaan ideoimaan ja jakamaan säästövinkejä. Toimipaikkojen välille julistettiin lisäksi kilpailu energiansäästämisestä. Vuoden lopussa Pihtiputaan S-market oli ykkösenä sarjassa, jossa seurattiin energiainvestoinnin vaikutuksia ja Korpilahden S-market johti sarjaa, jossa säästötoimia tehtiin ilman merkittäviä investointeja.

EKOLOGISTA KYLMÄÄ KAUPOISSA

Kaupan alalla merkittävin energiankuluttaja ovat kylmäkalusteet. Tehokkain tapa säästää energiaa on päivittäistavarakauppojen kylmäkaappien ja altaiden ovittaminen sekä

kylmälaitteiden lauhdelämpöä tehokkaasti hyödyntävien, lämpöpumpuilla toteutettujen energiankierrätysjärjestelmien asentaminen. Vuoden 2022 aikana suurimmat uudistukset tehtiin tältä osin Seppälän Prismassa, Savelan, Äänekosken ja Laukaan S-marketeissa, Konginkankaan Salessa sekä ABC Viitasaarella.

Olemme modernisoineet kylmäjärjestelmiämme ympäristölle haitattomiksi 4–5 myymälän vuositahdissa. Muutaman vuoden sisällä siirrymme yksinomaan hiilidioksidin käyttöön kylmän tuottamisessa. Luovumme otsonikerrokselle haitallisista kylmäaineista hyvissä ajoin ennen kuin lainsäädäntö sitä edellyttää.

Kylmälaitteiden tuottaman lämmön lisäksi toimipaikkojamme lämmitettiin Jyväskylässä puupolttoaineella ja biokaasulla tuotetulla vihreällä kaukolämmöllä. Sen piirissä oli S-marketeja, Kauppakeskus Sokkari, Keljon Prisma sekä Original Sokos Hotel Alexandra.

85 % TUULIVOIMAA

Käyttämämme sähkö tuotetaan sataprosenttisesti uusiutuvilla energiamuodoilla, pääosin S-ryhmän omalla tuulivoimalla. Keskimaa on ollut alusta lähtien vahvasti mukana S-ryhmän tuulivoimainvestoinneissa turvatakseen sähkön kilpailukykyisen hinnan ja päästöttömyyden. Tänä päivänä käytämistämme sähköstä jo 85 prosenttia on peräisin tuulivoimasta. Keskimaan tuulisähkön toimittaja on SOK:n ja osuuskauppojen yhdessä omistama S-Voima Oy, jonka tuulipuistot jauhavat uusiutuvaa sähköä vain ja ainoastaan osuuskauppojen omaan käyttöön. Tuulivoimalla tuotetun sähkön osuus nousi 2022 Keskimaaalla viisi prosenttia, kun Simon Sarvisuon 27 voimalan tuulipuisto saatiin täyteen tuotantoon keväällä.

Syksyllä tehtiin investointipäätös uudesta tuulipuistosta, joka rakennetaan länsirannikolle Luvialle. Kun hanke toteutuu, omalla tuulivoimalla voidaan kattaa Keskimaan sähkökäyttö todennäköisesti kokonaan.

AURINKOSÄHKÖÄ KOLMEN S-MARKETIN KULUTUKSEN VERRAN

Tuulivoiman lisäksi Keskimaan käyttämää sähköä saadaan toimipaikkojen katoille rakennetuista aurinkovoimaloista, joiden määrä on nopeasti kasvanut. Aurinkosähkön tuotto vuonna 2021 oli 965 megawattituntia ja yli kaksikertaistui vuonna 2022 lukuun 1 125 megawattituntia, joka vastaa noin kolmen S-marketin vuosikulutusta. Vuonna 2023 tuotto nousee arviolta 2 300 megawattituntiin.

Aurinkopaneelit Keskimaan toimipaikoissa Käytössä 2022:

- Prisma Seppälä.
- ABC Hirvaskangas ja Keljonkangas.
- S-market Hankasalmi, Joutsa, Jämsä, Petäjävesi, Saarijärvi, Savela, Suolahti, Tikkakoski ja Viitasaari.
- Sale Säynätsalo.

Asennetaan vuonna 2023:

- ABC Palokka ja Viitasaari.
- S-market Vaajala.
- Sale Haapamäki, Kivijärvi ja Konnevesi.
- Solo Sokos Hotel Paviljonki.
- ABC Joutsa (maavoimala).

ASIAKKAAT SUOSIVAT PUNALAPPUISIA TUOTTEITA

Meillä Keskimaaalla hävikin pienentäminen ja biojätteeseen päätyvän ruoan minimoiminen on keskeinen osa henkilökunnan arkityötä joka päivä. Vuonna 2022 päivittäistavarakaupoissamme myynnissä olevista

tuotteista hävikkiin päätyi 1,1 % prosenttia. Poisheittohävikin määrä on vähentynyt viime vuosina yli viidenneksellä. Hävikin parhaimpia vähentäjiä ovat asiakkaiden tarpeisiin mahdollisimman osuvasti vastaava valikoima sekä vilkas myynti. Mikäli tuotteet pääsevät kuitenkin lähestymään viimeistä käyttöpäivää tai parasta ennen -päivää, ne myydään tuntuilla alennuksilla. Nämä punalaputetut – 30 % -tarralla varustetut tuotteet ovat myymälöissämme hyvin kysyttyjä, eikä niitä juurikaan jää myymättä, etenkin kun iltaisin kello 18 jälkeen alennusprosentti nousee 60 prosenttiin. Punalaputus ekstra-alennuksineen on erittäin hyvin asiakkaidemme tiedossa. Joissain myymälöissämme on tarpeen ottaa iltaisin alennusprosentin kaksinkertaistuessakin yksi lisäkassa käyttöön.

EILISEN TÄHTIÄ YLI NELJÄNNEKSI KILOA

Biojätteen määrää vähentää merkittävästi myös Eilisen tähdet -toimintamalli, joka on käytössämme kaikissa päivittäistavaraa myyvissä toimipaikoissamme. Eilisen tähdet ovat syötäväksi hyvin kelpaavia, mutta tiukkojen laatuksien takia normaalihintaisiksi kelpaamattomia hedelmiä ja vihanneksia, jotka pussitetaan valmiiksi ja myydään 60 sentin kilohinnalla. Vuoden 2022 aikana Eilisen tähtiä myytiin 227 318 kiloa, missä kasvua edellisestä vuodesta oli reilut 11 prosenttia.

RESQ:LLA PELASTETTIIN 9 998 RUOKA-ANNOSTA

Biojätteisiin päätyvän ruoan määrää vähensimme yhdessä asiakkaidemme kanssa myös ResQ-mobiilisovelluksen avulla. Keskimaan ravintoloissa vähennettiin ruokahävikkiä vuoden aikana 4 970 ja ABC-liikennemyymälöissä

5 028 annoksen verran ResQ-klubilaisten toimesta. Yhteenlaskettu annosluku säästi hiilidioksidipäästöjä 24 997 kg (luku perustuu Luonnonvarakeskuksen arvioon, jonka mukaan yhden ruoka-annoksen valmistamiseen kuluu keskimäärin 2,5 kg CO2-päästöjä). Hävikkiuhan alla olevaa ResQ-ruokaa tarjosivat edullisella hinnalla Seppälän Presso ja Buffa, Original Sokos Hotel Alexandran ja Solo Sokos Hotel Paviljongin aamiaisravintolat, Trattoria Aukio, Sataman Viilu, Revolution sekä kaikki ABC Ravintolat. Vuoden aikana tarjotun ylijäämäruoan ostohalukkuus kasvoi erityisesti maaseutupaikkakunnilla sijaitsevissa ABC Ravintoloissa Keuruulla ja Joutsas-

VALTAOSA JÄTTEISTÄ PAHVIA JA MUOVIA

Toiminnastamme syntyvän jätteen kokonaismäärä oli 5 080,65 tonnia, mikä oli lähes saman verran kuin edellisvuonna. Painolla mitattuna kolme suurinta jätejätettä olivat pahvi (1 773 t), biojäte (1 390 t) sekä muovi (951,47 t). Jätteet menivät hyötykäyttöön lähes täysin, joko polton kautta lämmöntuotantoon tai uusien tuotteiden valmistukseen. Toteutamme kiertotalouteen sisältyvää raaka-aineiden ja resurssien tehokasta käyttöä monella tavalla, mikä on näkynyt kierrätysasteen nousuna.